

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Tomus ...**

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1652-1663**

Cap. 25. Circa priuatam horarum Canonicarum recitationem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80586](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-80586)

PROBL. VIII.

Cum primum rationis incipit usus tenemur, & non tenemur oratione uti.

²³⁸ *T*enemur profecto. Quia tunc ad Deum tenemur conuersi, ac proinde ipsum orare, vt nos ad conuersiōnē disponat. Sic Sylvest. v. oratio. q. 8.

¹³⁹ *M*inime tenemur. Quia illa obligatio de conversione ad Deum in primo rationis usus instanti, non est adaequata firma. At esto, firma est, ea potest absque oratione geri. Ita Valent. 2.2. dist. 6. quæst. 1. un. 3. Lessi. l. cap. 37. dub. 3.

²⁴⁰ *S*uau. l. de orat. cap. 30. n. 18. *Cum his opinor. Nam quæ repugnantia inveniunti potest in eo, quod excitari per fidem, moueamus immediate ad volitionem Deo seruendi, eiusque implendi præcepta. Excitari autem per fidem priusquam conueienter oremus, necessarium reor. Quia orationem fides antecedit, iuxta illud Pauli Rom. 10. *Quomodo innocabunt, in quem non crediderunt?* Ut autem excitemur ad fidem vt illam Deo seruandi volitionem foueamus, oratio necessaria non est.*

PROBL. IX.

Præceptum orationis instat, & non instat, cum ex obligatione Sacrum audiimus.

²⁴¹ *I*nstat præceptum. Quia tunc saltem tenemur orantibus assistere, & mediis illis orare. Sic Sylvest. v. oratio. q. 8.

²⁴² *M*inime instat. Quia sufficienter satisfacimus publicæ obligationi orandi pro populo, si Sacro cum debita deuotione, ac reverentia assistimus. Ita Palaus tom. 2. dist. 2. pun. 8. num. 4. & alij.

²⁴³ *D*arim non si Sylvestris sententiam ad rem non esse reor. Quia in præsenti non inquirimus de obligatione orationis publicæ, sed priuatæ, ac personalis. Concedo namque, nos satisfacere obligationi publicæ orandi pro populo, dum debita detenione assistimus: at nullo modo satisfacimus obligationi priuatæ orandi, cum virget tentatio, & in peccandi periculo sumus constituti, & in aliis euentibus. Hac enim priuata oratio pro cuiuslibet necessitate imponitur: quæ cum diuersa in singulis reperiatur, diuersum tempus expostulat: ac proinde conueniens non erat, vt solum tempus sacrificij, quod omnibus commune est, omnes obligaret. Monuerim, sapè nos ab obligatione orandi in præfatis casibus excusari, quia obligationis invincibiliter obliuiscimur, cum nec agnoscimus tentationis gravitatem, nec ad periculum huiusmodi repellendum, orationis necessitatem, vt Sua. l. 1.

de orat. cap. 40. num. 18.

annotauit.

PROBL. X.

Qui orationem omittit, quando orare tenetur, peccat, & non peccat contra Religionem.

¹⁴⁴ *V*æsierim, nūm orationem omittens, quo tempore tenetur orare, non solum peccat ^{satum quæ} contra illam virtutem, ad cuius conferuacionem ^{opus expos} oratio necessaria reputabatur, sed etiam contrā ^{per} Religionem? v. gr. tentatione quis periculosa vrget aduersus castitatem, orationem omittit, quæ debebat à Deo auxilium, ad tentationem vincendam, obtinere, succumbit: peccare hic solum contra castitatem, an etiam contra Religionem?

Solum contra castitatem delinquit. Quia solum ex periculo violandi castitatem culpabilem ²⁴⁵ emittit orationis omisso. Sic Lessi. l. 2. c. 37. castitatem. dub. 3. fine.

Non solum contra castitatem, sed etiam contra Religionem peccat. Quia cum qualibet ²⁴⁶ virtus sui tempora determinata habeat in quæ ^{autem} quis contra bus obligat, & Religio obligat, ad exhibendū Deo cultum media oratione tempore propriæ necessitatis & alienæ efficitur planè eum peccatarius aduersus Religionem, si eod tempore orationem omittat. Ita Sua. l. 1. de orat. c. 29. à n. 8. cum d. Tho. q. 88. a. 3. ad 2.

Palau. 10. 2. d. 1. pun. 8. n. 6.

Hanc sententiam probabiliorem reor si spē-²⁴⁷ culationi sit hærendū: at si praxi geram morem ^{Autoris} probabiliorem reputarim primam. Raro enim ^{opus} cuius acto tentatione venit in mente illi ad Religionem respectus: sed solum contra castitatem se reum esse ducit, cū orationis debita omisso eum efficit, à tentamine superari.

CAPVT XXXV

Circa priuatam Horarum Canonicarum recitationem.

PROBL. XI.

Episcopus potest, & non potest obligatorem recitandi Horas Canonicas, Clericos solum in minoribus constitutos

²⁴⁸ *V*idimus scilicet, Clericos in minoribus constitutos ab obligatione recitandi Horas ^{Nonnulla} Canonicas omnino eximi: non obstante textu ^{suppono}, c. si quis Presbyter. Quia loquitur de Clerico Ecclesiæ deputato per Beneficium, non per ordinem. Si enim de deputatione, quæ ex præcōdinatione procedet, loqueretur, sufficeret, du cere: *Quilibet Clericus absque additione illorum verborum, Ecclesia deputatus.* Quæsierim verò an Episcopus possit Clericis in minoribus constitutis hanc obligationem imponere?

²⁴⁹ *M*inime potest. Quia non videtur licere Episcopo onus perpetuum ordinatis imponere, ^{Non potest} id Episcopatus, quod à Pontifice non est præscriptum enim ei licet

34 Theologie Moralis. Lib. XXVIII.

licet Clericis suz Diocesis grauare specialius sine speciali causa, qua in præteri non apparet. Sic Sotus l.10.de ius. quæ.5. art.3. Valent. 2.2. dif.6. q.2. punc. 10. §.2. Azor. l.10. cap. 5. q.4. Lessi. l.2. cap. 37. dub. 9. n.46. Suar. l.4. de orat. cap. 16. fine.

250
Poteſt id
plane.

Poteſt profeſt. Quia hoc præceptum non derogat legem vniuersalem, & ex alio capite eſt de re honesta, & qua potest ab ordinatis impleri. Ergo nulla eſt cauſa, ob quam Episcopo potestas hoc præceptum imponendi ſuis subditis denegetur. Conſequentiā eſt legitima. Antecedens probo. Nulla enim eſt lex vniuersalis, qua poſitiōe, hoc Clericos eximat ab obligatiōne, ſed ſolū lex, qua de his horis recitandis ferrut, qua quidem illos non comprehendit. Ergo impositioe obligationis, alicui legi vniuersali non contradicit. Deinde eſt obligatio de re honesta, & qua facili potest ab ordinatis impleri, ſi ſint in aetate ad Beneficium requiſita conſtituti. Si cui poſſit, & deberent, ſi beneficiati eſſent: ergo. Adde conſuetudine introduci poſte hanc obligationem, vt Suarins Lessius, & Azorius fatentur: Ergo & ex authoritate Episcopi, qua inferior non eſt authoritate Clericorum conſuetudinem introdudcentium. Ita Nauar. de hor. canon. cap. 7. Bonac. de hor. can. d. 1. q. 2. punc. 3. num. 2. Palauis tom. 2. d. 3. punc. 1. §. 1. num. 4.

251
Huic haret
ſententia.

Ego quidem huic haret ſententia, condeo Episcopum Clericos suz Diocesis grauare abſque ſpeciali cauſa ſpecialiter non poſſe; at hac contingenter, & raro potest exiſtere, verbi gratia ſi videret, expediens eſſe ad frenandam Clericorum diſtraktionem, hoc illis onus impoſere. Concedo, non poſſe Episcopum limitare, neque extendere tempus, & aetatem ordinandorum, quia deponet legem vniuersalem tempus & aetatem determinantem; at aperte potest, impoſere Clericis id onus, quia in huiusmodi impoſitione nulla legi fit derogatio, ſicut nullam Episcopū legem derogat, cum præceptum de nouo feſto ſeruando ſua in Diocesi preſcribit. Ceterum eti hoc ita fit, nullibz credo tale præceptum vel conſuetudinem eſſe. Imo probabilius exiſtimo, cum Episcopū ordinandis inuigit, aliquos Psalms, ac Litanias recitare, nolle ſub grani culpa obligare, ſed ex quadam honeſtate, & decentia, vt in materia de Ordine traſdidimus.

PROBL. XI.

Beneficium, cuius fructus exigu ſunt, obli-
gat, & non obligat ad Horarum recita-
tionem.

252
Non obligat.

Q Vando fructus ſunt adeo tenues, vt non ſufficiant ad bonam partem moderate Clerici ſuſtentationis, recitare non teneur ex vi Beneficij. Quia Beneficium tenuer reputatur in iure pro non Beneficio: nam fructus exigu nulli reputantur, iuxta illud. Parum pro nibilo reputantur. Fauerit qua textus in cap. 1s, cui de prabend. in 6. vii potestatē habens conferendi Beneficia alicui, non potest illud eidem conſerre, ſi Beneficium ha-
beat ſufficiens: tacite autem indicatur illud ſo-

lum non eſſe Beneficium, cum habent inuſſiciens bene poſſit conſerui. Et quia Beneficium, quod nullos habet fructus non obligat ad horarum recitationem, non enim eſt Beneficium verum, ſed fictum nec poſteſt ad onus obligare, cum non det commodum. Non enim poſteſt obligare ad ſeruendum altari, quem non valet ex altari coagrum ſuſtentationem impetrare ſed Beneficium tenuer non valet beneficium ſuſtentare: Ergo nec valet obligare ad ſeruendum altari in horarum recitatione. Sic Sotus l.10.de ius. q.5. a.3. Manu. 10.1. ſum. cap. 140. n.3. Vega p.1. c.128. caſu 14. Petri de Ledes. 10.2. 9. a.4. conſclus. 6. difſ. c.4. Lessi. l.2. 35. dub. 31. n. 16. Vafq. de Benef. 41. dub. 5. Malder. de virtu-
tib. tr. 10. c.2. dub. 3.

Teneat recitare. Quia Beneficium habens 253
tenues fructus verē eſt Beneficium, nam eſt ius ^{Obligari quia} _{dem.} recipiendi fructus ex ſpeciali titulo: Sed Bene-
ficio abſque vlla diſtrictione pinguis, vel te-
nuis annexum eſt onus recitandi ex Concil. Lateran. & ex Bulla Pij v. Ergo Beneficium te-
nuis habens fructus ad horarum recitationem.
Ita Suar. l.4. c.2. 1. num. 3. Garcia p.1. c.1. n.19. Bo-
nac. d.1. de hor. can. q.2. punc. 4. 17. Azor p.1. n.10.6.
3. Valent. 2.2. d. 6. q. 2. punc. 10. §. 7. Conat. l.3. var. c.
c. 1. 3. n. 8. §. 1. 2. Nauar. de orat. cap. 7. mm. 1. 7. Pa-
laus 10. c. 1. n. 3. punc. 1. §. 2. n. 9. & alij innumeris apud
1. num. 4.

Cui quidem adhaerens illius Syllogiſmi mi-
norem, & conſequentiā exiſtimo patrema-
iorem autem probo. Nam Beneficium teme-
redit beneficium eodem modo exemplum,
ac priuilegium, ſicut Beneficium pingue. Item
ſuſpensus a Beneficio, tā eſt ſuſpensus a Bene-
ficio tenui, quam a pingui: Ergo Beneficium
habens tenues fructus verē eſt Beneficium, ergo ſuſpēſt one ri recitandi.

PROBL. XIII.

Si beneficiatus impediatur per vim, vel
fraudem a conſecutione fructuum Bene-
ficij: eſt, & non eſt obligatus, hoc titulo
horas recitare.

C ertum eſt, ſi per vim, fraudem, vel aliam in-
255
giuſtā viā beneficiatus impediatur a conſe-
cutione fructuū, nō eſt obligatus hoc titulo re-
citatare. Quia obligari nō poſteſt ad officium, niſi
ob ſtipendium accepit, aut recipiendum. Azo-
rio afferente p.1...10. c.4. q. 6. Lessi. l.2. c.15. n.
168. & aliis. Quæſierim autem, num hoc ve-
rum ſolummodo ſit, ſi impediatur a conſecutione
fructuum, quaſi in perpetuum, ita vt ſpem
non habeat acquirendi viſos ex Beneficio ali-
quo tempore prouenientis;

Hoc ſolummodo verum eſt in eo caſu Vnde
ſi gerat ſpem, poſſe aliquando fructus recupe-
rate, tenetur ad horarū recitationem. Quia ac-
cepit Beneficium, ea videtur conditione ac-
cepisse, vt ſue minuantur fructus, ſue creſcant
ſue pereant, dummodo habeat ſpem recupe-
randi teneat oneribus illius ſatisfacere. Nam
contingere poſteſt prioribus annis tot fructus
accepisse, posterioribus eſte accepit, ut ſuſ-
ficientes ſint tam fructus accepti quam in po-
ſterum recipiendi inducere pro illo tempore
Inter

Sect. I. De Præcepto I. Problemata. 35

intermedio recitandi obligationem. Sic Sua*lib. 4. de Relig. c. 20 n. 15. & 16.*

²⁵⁷ Dubitatus si recitare, nisi in perpetuum recuperandi non potest. Hoc verum est etiam extra illum casum. Vn de beneficiatus pro eo tempore, quo in eius potestate non est situm, fructus illos habere ex Beneficio, nec certo sperat sibi resiliendos: recuperandi non tenetur recitare. Quia cum eo tempore nullum detur ei stipendium, nec certo speret se acceptum, imponi ei non poterit recitandi obligationis: Ergo necessarium non est, ut deobligetur ad omnes horarum spe carere in perpetuum recuperandi fructus. Ita Valq. *opus c. de Benef. c. 4. §. 1. dub. 6. n. 3. & 32. Bonac. d. 1. de hor. can. 9. 2. pua. l. 4. num. 25.*

²⁵⁸ Hoc probabilitatem reor, admittendam non esse; quia opponitur communi sententiae expressae afferenti, beneficiatum deobligatum esse ab horarum recitatione pro eo tempore, quo in eius potestate non est, fructus illos habere ex Beneficio, nec certo sperat habiturum. Profecto beneficiatus dupliciter potest priuare fructibus per rapinam: nempe postquam illos obtinuit, vel ante illorum affectionem, si priuatur postquam illos obtinuit, certum est, esse obligatum recitare. Quia iam Beneficium ei concessit pro munere exhibendo stipendium; at si ante illorum affectionem, priuatur a fructibus recipiendis, pro toto illo tempore, quo impeditur sine certa spe recuperationis, censeo deobligari tam a recitatione horarum, quam ab alio quovis ministerio, nisi fideles, vel Episcopus praefatos fructus alia via suppleant, pro illo tempore necessaria suppedantur. Verum si ob sterilitatem aurorum nullos fructus Beneficium redaret, & Episcopus vel fideles non supplerent defecatum, beneficiatus, obligatus non est recitare. Quia pro illo tempore dici non potest Beneficium habere, sed solum titulum, qui insufficiens est, ad obligationem inducendam. Neque obstat, successu temporis abundantes fructus esse colligendos, aut annis superioribus esse collectos. Quia illi fructus suo tempori correspondent, danturque pro officio exercendo illo tempore, non pro alio.

PROBL. XIV.

Si vigeat in aliqua Ecclesia consuetudo, ut primo, vel secundo anno possessionis Beneficij, nullos fructus beneficiatus acquirat, neque post mortem illi reseruentur: debet, & non debet eo tempore horas recitare.

²⁵⁹ Non nihil **S**uppono, si vigeat in aliqua Ecclesia huiusmodi consuetudo, ut primo, vel secundo anno non acquirat beneficiatus fructus, nec ei post mortem reseruentur; sed vel fabrica, vel beneficiatus antiquis distribuantur: eam omnino esse contraria. Extraaug. Ioan. X XII. suscepit de elect. & sub tit. *Ne Sede vacante inter communes.* Quibus cauetur, ne beneficiatus priuatur omnibus fructibus, sed potius dimidia pars ei applicetur. Et Tridentino sess. 14. cap. 14. & Constitutioni Pii V. quae est in Bullario 106. & incipit, *Durum.* In quibus reprobantur consuetudines applicandi fructus antiquis benefici-

ciatis a novo beneficiato acquisitos, tanquam Speciem Simoniae, aut ananitiae redolentes. Igitur dubitarim, an si vigeat consuetudo prefata in aliqua Ecclesia, non obstantibus hisce decretis, debet beneficiatus recitare?

Debet quidem. Quia sic recipiens Beneficium voluntariè illius suscipit obligationem: debet enim choro assistere, (v.g.) & Sacramenta ministrare, si Beneficium curatum est. Ergo etiam debet recitare: nam recitario est vna ex principiis obligationibus, & quae aliarum est fundamentum. Sic Lessi. lib. 2. cap. 34. n. 177. Sua*lib. 4. cap. 20. num. 6. & 14. Garcia cap. 1. num. 76. Azor. lib. 10. cap. 4. 9. 4. Nauar. de orat. cap. 9. num. 30. Bonac. d. 1. de hor. can. quæst. 2. punct. 4. num. 23. Palauis tom. 2. d. 3. punct. 1. § 2. num. 19.*

Minime debet recitare, nec assistere choro, nec alia munera exercere, si distributionibus quotidianis priuatur. Quia tunc videtur irrationalis illa consuetudo, & per quendam quæsi moraliter violentiam beneficiatum obligari ad illa munera exercenda, ut in sequentibus annis possit fructibus Beneficij potiri. Ita Palauis, afferens hanc sententiam esse probabilem, eiusque probabilitatem præfatos Doctores profiteri, *vbi supra.*

Ego equidem primæ sententiae, ut probabilius hos securus adhæreo. Quia si illi fructus, & distributiones antiquis beneficiatis distributionibus, cæque de cava nouo beneficiato non applicantur, at tunc obtinet ius, & spem, ut fructus beneficiatorum post se ingredientium sibi applicentur: Ergo ius illud, & spes pretio est astabilis, & reputari potest, ut stipendium ei concessum, ut hac via obligetur ad recitationem. Præterea si fabrica, vel piis operibus applicentur, hac applicatione illle excusat, ut obligatione tantundem exhibendi in fabrica reparationem, vel in opera pia eius Beneficij: Ergo exemptio huius obligationis loco stipendijs esse potest, ac proinde recitandi obligationem inducere:

PROBL. XV.

Solus titulus Beneficij cum spe possessionis, & fructus, sufficit, & non sufficit ad inducendam recitandi obligationem.

Sufficit playæ. Quia is, cui Beneficium est collatum, & ab ipso acceptatum, verè beneficiatus est, & verè dicitur Beneficium habere, ²⁶² *sufficit playæ ex cap. si tibi absenti, de proband. in 6. & tradit. Mandol. reg. 2. Cancell. q. 1. n. 5. & reg. 16. q. 1. n. 2. Rebuff. in concord. rit. de collat. §. 1. volumus. Tuschi. concl. 2. lit. B. At Cœcil. Later. & Pius V. obligant ad recitandum eum, qui Beneficium habet. Ergo à di, quæ accepit titulum Beneficij, recitare tenetur. Sic Nauar. de orat. cap. 7. n. 28. & 19. Lessius lib. 2. cap. 34. num. 167. Garcia plures referens p. 5. de benef. c. 1. a. n. 92. & 102.*

Non sufficit solus titulus cum spe habendi possessionem: sed eit infuper necessaria posseficio, nisi per illum fieri quominus illam habeat. Quia obligatio recitandi est gravis, & onerosa: Ergo non debet extendi, sed limitari. Ergo debet limitari ad habentem beneficium perfectè, propriè.

36 Theologiæ Moralis. Lib. XXVIII.

proprie, & cum omni rigore. Hic autem solum est, qui possidet: Ergo Ita Suar. lib. 4. cap. 18. à num. 7. Flamin. de resignat. lib. 1. quas. 9. num. 15.

265
Eos iugur.

Exstimo, beneficiatum recitare debere, si per eum stat, quominus possessionem habeat. Quia non est æquum eius culpa priuare Beneficium debito obsequio. Deinde fructus ante possessionem Beneficij non semper debentur beneficiato, sed varius est usus pro Regionum varietate. Ergo obligatio, quæ generalis est, comprehendere solum debet eos, quibus per se, & necessariæ fructus debentur, qui sunt Beneficij possessores.

PROBL. XVII.

Habens Beneficium iniuste, vel impediens iniuste alium ab illius possessione: tenetur, & non tenetur horas recitare.

R Ecitare tenetur. Quia per iniuriam priuat 269 Ecclesiam obsequio: Debet ergo recitare. Recitare tenetur. Sic Suar. lib. 4. cap. 19. num. 10. Bonac. d. 1. q. 2. punct. 4. num. 18.

Non tenetur recitare. Quia beneficiati non sunt obligati ex iniustitia ad horarum recitationem, sed ex precepto Ecclesiæ: neque impeditentes hanc recitationem censentur iniustiam patrare contra Ecclesiam, sed ad summum contrâ beneficiatum. Ergo non sunt obligati recitare. Ita Palauis tom. 2. d. 2. punct. 2. §. 2. n. 10. Garcia p. 3. c. 1. n. 120. quamvis n. 90. contrarium docuisse videatur.

Hoc probatius puto asserens, obligari solummodo ad dimittendum Beneficium, & à licet iniusta celandum. Alias quoties quis alium impeditet Missam audire, recitare, vel quodvis aliud opus præceptum, deberet eadem ipse ex iustitia præstare; quod nullus asserit.

PROBL. XVIII.

Religionum consuetudo recitand: horas canonicas, obligat, & non obligat sub gravi piaculo Religiosos, & Moniales, ne illas emittant.

D Ixi sed. 1. Religiosos choro deputatos obligatos esse ex consuetudine horas recitare, idemque de Monialibus choro addicte. Sic Caiet. lib. v. Hora Canonica Et quia ex præcepto Regula ad id tenentur, quæ non videtur tam graue obligacionem inducere. Sic Medina in Infruct. cap. 19. Sæc. v. Hora canonica, id esse probabile reputat. Aragon. 2. 1. q. 8. a. 11. dnb. 4. & Angel. v. Hora, num. 10. existimat, Religiosum emittentem bis, vel ter priuatum diuinum Officium emittant?

Non obligat. Quia non videtur ita recepta haec consuetudo, vt ex vi præcepti obliget. Sic Caiet. lib. v. Hora Canonica Et quia ex præcepto Regula ad id tenentur, quæ non videtur tam graue obligacionem inducere. Sic Medina in Infruct. cap. 19. Sæc. v. Hora canonica, id esse probabile reputat. Aragon. 2. 1. q. 8. a. 11. dnb. 4. & Angel. v. Hora, num. 10. existimat, Religiosum emittentem bis, vel ter priuatum diuinum Officium mortaliter non delinquere.

Obligat omnino. Quia consuetudo recitandi Officium est instar Clericorum in sacris cunctis ordinibus choro addicte recepta. Ergo sicut non est probabile, Clericos emittentes, vel femel diuinum Officium, non peccare mortaliter, ita nec est probabile Religiosos, & Moniales non delinquere mortaliter si omittant. Ita omnes Doctores præter eos, quos pro prima sententia retuli. Lege Palauis tom. 1. d. 2. punct. 1. §. 3. num. 4.

Hoc mihi ferè indubitatum scienti, aliquos recentiores minoris notæ contraria opinione adhæsisse,

ESCOE
Theof P
Tom. III
E

266
Requiritur
pacifica pos-
sitionem.

Non solum est necessarium habere Beneficij possessionem, sed requiritur, esse pacifica. Quia æquum nou est, beneficiatum obligare ad certum onus, sine certo stipendio. At cum Beneficium litigiosum est, non est certum, stipendum applicandum esse possessori, si quidem sèpè contingit, possessorem vincit, & à possessione deturbari. Ergo non sufficit possessio nisi sit pacifica. Sic Cenallus præd. 9. 9. 643. num. vlt. Vegap. 1. sum. c. 128. cau. 18. fin. Manu. tom. 1. sum. cap. 145. n. 1. Henr. lib. 1. cap. 13. §. 2.

267
Non requiri-
tur posses-
sionem.

Non est necessarium, possessionem esse pacificam, sed sufficit, habere possessionem, si lite non obstante beneficiatus ministrat Beneficium, & sperat morali certitudine, sibi esse fructus applicando saltem servitio debitos. Quia tunc iustissimum est, vt subeat onus, cum spectet, se commodum esse receptum. Secus vero dicendum si hæc certitudo moralis desiceret. Ita Lessi. lib. 1. cap. 34. num. 17. 4. Petri de Ledesm. tr. 9. c. 4. concil. 6. diffic. 10. Zerola v. Beneficium, §. 4. n. 8. Bonac. plures citans, d. 1. de hor. c. 1. q. 2. punct. 4. num. 26. Palauis tom. 2. d. 3. punct. 1. §. 1. num. 14.

268
Auctor sen-
tencia.

Cum his opinor, adiiciens habentem Beneficij titulum, & impedimentum ab illius possessione capienda, vel lite, vel alia de causa sibi involuntaria, non esse obligatum recitare. Quia fructus non sunt omnino certi, sed contingentia ob contingentiam possessionis: & non est iustum subire onus certum pro incerto stipendio. Ex quo à fortiori infero, si dno super aliquo Beneficio litigarent, & nenter esset in possessione, neutrum ad recitandum teneri. Quia nenter habet propriæ, & in rigore Beneficium. Alias omnes litigantes tenerentur recitare ratione vnius Beneficij, quod minim dicendum. Mecum Suarius lib. 4. cap. 19. num. 9. & 10. & Garcia part. 1. cap. 1. num. 101. relatis Paludano, Soto, & Beia.

*

Sect. II. De Praecepto I Problemata. 37

ad hæsisse, quos lubens reprehendere auctus fuerim, cum consuerudinem vim habentem praæcepti non attendant, an si que praebant lauandi habentis in hac parte, vnde non leue Religionis prouenit nomenclatum. Et forte ob hanc causam in summa Manuels Sa nostri edita Roma expuncta fuere illa verba, quibus prima sententia probabilis esse iudicabatur.

PROBL. XVIII.

*Religiosus ex dispensatione Pontificis ex*træ* Claustrum degens tenetur, & non tenetur Horas recitare, si dispensatio in perpetuum sit.*

276 *Onuuent Doctores obligatum esse recitare, si pro aliquo determinato tempore Pontifex dispensarit. Quæsierim vero, an tenetur, si dispensatio in perpetuum sit? Non tenetur. Quia dispensatus, ut perpetuum extra claustrum viatur, a choro est liberatus. Ergo etiam liberatur ab obligatione priuatim recitandi, quæ loco obligationis ad chorum succedit.* sic Sotus de iust. l. 10. q. 5. a. 3. Bonac. d. 1. de hor. can. q. pun. 2. n. 4. p. Azor. l. 1. l. 10. c. 6. q. 8.

277 *Tenetur quidem. Quia obligatio recitandi in Religioso non oritur ex eo, quod ipse personaliter obligatus sit choro interesse, sed ex eo quod statum habeat choro deputatum. Alias quæ ex dispensatione Pontificis, vel Prælati Regularis à choro in perpetuum esset exemptus, obligatus non esset, horas priuatim recitare: quod videtur absurdum. At dispensatus in perpetuum, ut extra claustrum degat, non mutat Religiosi professi choro deputati statum: vt de se constat: Ergo recitare tenetur. Ita Suar. l. 4. de hor. canon. cap. 17. numer. 8. Palau. 10. 1. d. 2. pun. 1. §. 3. n. 4. & alij communiter.*

Cum his opinor. Nam si exemptio perpetua ab assistente in choro eximit Religiosum ab onere perpetuo recitandi, quia hæc obligatio priuatæ recitationis loco publica succedit: cui exemplo pro determinato tempore ab onere recitandi pro illo tempore non liberabitur. Addo, Religiosum non esse regulariter obligatum sub gravi culpa choro assistere: Ergo obligatio recitandi non committatur ex hac obligatione, sed ex statu choro assistentia deputato.

PROBL. XIX.

Tenentur, & non tenentur recitare Religiosi electi, fugitiui, & ad triremes damnati.

278 *Non tenentur. Quia hi videntur esse extra statum qui choro deputatus sit. Sic Bonac. dict. 1. de hor. canon. q. 1. pun. 2. num. 6. Lessi. citatus à Palao ubi infra adharet loquens de electo, vel ad triremes damnato, & Sanch. l. 8. de maritim. d. 8. n. 11. Sicut de fugitiuo, & differentiæ signant rationem. Quia electus non potest ad Monasterium redire, etiæ velut fugitiuius potest.*

Escob. & Mend. Theol. Moral. To. IV.

Tenentur omnino. Quia ex eo quod Religiosus sit extra Monasterium, non est extra statum choro deputatum: non enim est extra statum Religiosum, in quo ante aderat. Nam ob fugam, aut electionem. Religiosum statum amittunt. Alias cum iter ageret, aut peregrinaretur, vel quies extra Monasterium degerer, dici posset extra statum esse Regularis. Ergo apostasia, vel electione à Monasterio Religiosum a recitandi obligatione non soluit, sicut nec ab aliis oneribus, quæ professioni ex consuetudine sunt annexa, possuntque in illo statu impleri. Ita Nauar. c. 5. de orat. n. 10. Azor. l. c. 10. 6. q. 5. 6. & 8. Suar. l. 4. de hor. canon. cap. 17. n. 9. Palau. 10. 2. d. 2. pun. 2. n. 5.

Hoc probabilius reor. Quia si dicentes eos Religiosos fugitivos, electos, vel ad triremes damnatos, licet non amittant Religiosum statum, quæ anteab habeant amittere tamen chori deputationem, quæ Regulari amittitur statu non ut cumque, sed ex consuetudine: quæ consuetudo non videtur extendi ad electos, fugitiuos, aut damnatos triremibus: sed solum ad illos qui in Monasterio commorantur, vel ex licentia Prælati extra Claustrum existunt. Contraria. Quia non viderit cum fundamento dici, hanc consuetudinem annecti Regulari statui illorum solummodo qui in Monasteriis, vel extra de Prælati licentia commorantur: & ad fugitiuos, electos, & damnatos non extendi. Quia æquum non est, ut commodum ex crimine reportent. Dixi per se hosce Religiosos sub obligatione recitandi comprehendit, vt indicarem, per accidens excusat possit ut sepe electi, & damnati ad triremes excusantur ob impotentiam moralem recitandi, & non Religioni, & sibi dedecus afferant, si se esse Religiosos manifestent.

PROBL. XX.

Ordinatus ad titulum patrimonij potest, & non potest officium recitare secundum formam, quæ illi magis libuerit.

280 *S*uppono ex sect. 1. omnes esse obligatos recitare iuxta Breuiarij Romani Pij V. & clement. VIII. formam: exceptis solum iis, in quorum Ecclesiis, vel Conventibus ducentis annis ante Pium V. aliud Breuiarium fuerit institutum, probatum. Quæsierim autem, num quis ad titulum patrimonij ordinatus possit officium recitare iuxta formam, quæ ei magis libuerit.

Potest profecto. Quia nulli Ecclesiæ additius est ut debeat eius consuetudinis morem gerere, Sic Angel. l. Hora. n. 12.

281 *M*inime potest. Quia ex eo quod non sit Ecclesiæ vlli additius quæ consuetudinem habeat ducentis annis antiquiorem præcepto, & constitutioni Pij V. efficitur, ut non obligatum esse recitare iuxta formam præceptam à Pio V. quæ omnes Clericos, beneficiatos, & Religiosos comprehendit, exceptis solum qui sit illius Ecclesiæ, in qua vigerit præfata cōsuetudo. Ita Suar. de hor. canon. l. 4. c. 2. n. 4. Lessi.

D l. 2. cap.

38 Theologie Moralis Lib. XXVIII.

l. 2. cap. 37. num. 75. Bonac. dist. 1. de hor. can.
q. 3. pun. 2. n. 4. Azor. p. 1. 10. c. 11. q. 1. Reginal.
l. 18. n. 168.

287 Hoc mihi certum credenti Angeli sententiam haud posse defensari. Addiderim, hos exceptos posse ex consensu Episcopi & totius capituli, admittere, exculo suo antiquiori, Breuiarium Romanum; ut ex Bulla Pij constat, si tamen Monasterium fuerit exemptum, non requiritur Episcopi consensus, sed sui Praelati & totius Capituli sufficit. *Leff. citat. n. 74.* Cum autem exigitur totius capituli consensus, non debet intelligi consensus omnium singulorum, ita ut nullus dissentiat: quia hoc fere impossibile: sed sufficit consensus maioris partis capituli: quia in rigore & proprietate vniuersi capituli consensus est. *l. 4. cap. 11. numer. 4.* At si semel ex consensu Praefati & Capituli Breuiarium Romanum fuerit admissum, nullatenus licet, ad pristinum redire, sed necessaria Romanum est retinendum. *Quia iam per illam abrogatum fuit antiquum: & viget Pij, ac Clementis praeceptum: Suar. numer. 4. Bonac. numer. 2.*

PROBL. XXII.

Potens recitare alia formula prater eam
qua Breuiario Romano prescribitur, po-
test, illa omessa, per Breuiarium Roma-
num recitare,

PROBL. XXI

PY V. & Clementis VIII. preceptum sub
graui culpa obligat, & non obligat, die-
bus singulis iuxta formam Breuiarii Ro-
mani recitare

286 **P**Ecatum mortale non est vno vel altero die
Non obligat **P**eam formam omittere recitando iuxta for-
san graui-
piaculatu-
m aliquando-
no lucis aia-
forma reci-
tare. **P**ecatum mortale non est vno vel altero die
Breviarij Dominicanorum, Cistercien-
sium, at altiarum Ecclesiarum. Quia substan-
tia praecepti est, sepm̄ horas Canonicas di-
cere: modus autem, vel forma huius, vel illius
Breviarij ad ritum, & cultum specialem per-
tinet, cuius omisso vno vel altero die facta gra-
uis nos videtur. Sic Nata. *sum. cap. 19. n. 2. 17.*
Reginal. *1. 19. n. 171.* Rapha. de la Torre de
Relig. conmer. *8. in princ. de hor. can. Vafq. de Be-
nefic. c. 5. §. 1. a. 2. dub. 1. n. 57.*

287
*Obligat sub
moralitatem.*
Est peccatum mortale, obligatum recitare inxta
ta Breniarum Romani formam vel una die iuxta
formam alterius Breniarum recitare. Quia omnes
conveniunt, quemlibet obligatum esse singulis
diebus Pij V. officium recitare, nisi ex confre-
tudine dixerintur annorum excusetur: fed
hac materia gravis est: Ergo grauiter obligat.
Ita omnes alij Doctores relati, & referendi cir-
ca hanc materiam, quia post Pij V. & Clementis
VIII. constitutionem scriptere, teste Palao
10.2.d.2. p.1. n.2.

288 Hanc eligo sententiam. Quia aliae formulae
Hanc eligo recitandi omnino caulantur, & abrogantur ad
femoriam, effectum sati aciendi praecepto: Ergo recitare
per ipsas, idem erit, ac non recitare. Certè pre-
ceptum est non solum de recitandis septem ho-
ris, sed de recitandis more & formula à Pio V.
prescripta, ut ex Bullæ verbis constat. Attamen
non ideo certam a te hanc sententiam existi-
mo, ut contrarie abnegem probabilitatem. Eius
enim meus Ferdinandus de Castro Palao hanc
quasi certa statuimus, quia materiam esse grauen-
tissimum, sine seculo upulo quis se feret tot do-
ctrinam primæ sententie assertoribus accommodare

Non potest. Quia de his exemptis nil Bulla
Pij V. determinat, sed illos dispositioni, & 290
ordinationi iuris communis relinquit. Sed ius
commune quilibet arctat ad recitandum
officium sua Ecclesie, vt constat ex cap. *De his cap. Placuit. 12.* Ergo Ita Stuar. Bonac.
& Lessi. citati. Valent. 2. 2. dict. 6. q. 2. pun.
1. §. 3. Gracia. p. 3. cap. 1. numer. 155. Palauis
to. 2. dict. 1. pun. 2. n. 3.

Probabiliter satis reor primam sententiam, 291
secundam vero probabilitatem. Quia Episcopus seu ^{Hanc sententiam} ~~bius prob.~~ ^{bius pao.} Prelatus iis Clericis sibi subdatis prescripsit, ne alio officio vtantur: quod proculdubio gerere potest. An non D. Carolus Mediolanensis Archiepiscopus omnibus sue diecesis Clericis praeceptum imposuit, vt officio Ambrofiano vtentur? Ceterum hoc praeceptum conforme est Bulla Pij V. qua consuetudines recitandi antiquiores ducentis annis suo in rebore, ac fortitudine linquit. Obligat ergo tale praeceptum, vt potest de re licet, et honesta.

PROBL. XXIII.

Si Clericus beneficiatus Mediolonensis, ubi
Breniarium Ambrosianum viget, Ro-
manum pergit, tenetur, & non tene-
tur: inibi non Romano, sed
Ambrosiano Breuiario vi-

Non tenetur Ambrosianio Breuiario vti, sed 392
Romano vri potest. *Quia præceptum,*
vel statutum, *seu lex Mediolanensis extra dic-*
cesim existentes non obligat. Et *qui quis lete*
moribus illorum, quibuscum viuit etiam tran-
seunter potest conformare, si alias impeditus non
fit. Sic *Palau ex Suario & aliis 10. 2. diff. 2.*
pun. 2. n. 3.

Tenetur Ambrofano Breuiario vi, nec 25 potest se Romani, formulae conformare. *Terminus vii*
Quia in tantum ab hac obligatione eximi *Breviaris* potest, quatenus Mediolanensis beneficiarius *Ambri. pista* *Roma* adest, ubi Romanum Breuiarium vigeret, sed Religiolus v. gr. Dominicanus, aut ci- *stercien*

Sect. II. De Præcepto I. Problemata. 39

sterciensis Romæ degens debet sui Ordinis Breuiario vti, nec potest Romano: Ergo Mediolanensis Clericus debet Ambrosiani Breuiarij formam festari. Ita aliqui moderni. Et probabili exsistat Palau *vbi supra.*

194
probabilis
nem, debere
vti Romano
probabilis
nem, debere
vti Romano

Ego quidem non probabilius esse Mediolanensem Clericam non solum posse Romano vti Breuiario, sed & debere. Quia statutum, vel præceptum Diocesanum extra Diocesim non extenditur, ut tractatu de Legibus tom. 1. expressi. Ergo statutum, seu præceptum, quo ligantur Mediolanenses Clerici ad recitandum iuxta Breuiarij Ambrosiani extra Mediolanum non extenditur: Ergo vti debent Romano. Neque obstat Dominicanos, aut Cistercienses Religiosos Romæ existentes debere vti sui Ordinis Breuiario. Quia haec obligatio prouenit ex vi professionis, & voti, cuius iurisdictio vbiique extenditur. At Mediolanensis iurisdictio sive sit ex consuetudine, sive ex lege, non potest extra Mediolanum extendi. Alias Mediolanus Antistes haberet Romæ iurisdictionem, quod est impossibile.

PROBL. XXIV.

Religiosi exempti videntes Romani Breuiarij formulâ, possunt, & non possunt sese Diocesanis festiuitatibus conformare, omiso officio Feria, vel Sancti, quod à Romana Ecclesia die illa prescribitur.

295
Sed & non
possunt.

Sæde conformare non possunt. Quia omnes Religiosi seruare tenentur morem in Breuiario præscriptum: At Si Religiosi constitutionibus diocesanis non eximuntur ab huiusmodi obligatione, cum illis non subdantur. ergo. Id confirmo: Nullus secularis clericus tenuerit alterare officium à Romana Ecclesia præscriptum, & recitare de sancto illius diocesis: sed potest, omiso illius officio, recitare de sancto, vel de Feria, de qua vniuersitatis recitat Ecclesia: nisi fuerit Patronus Ecclesie propria, vel diocesis, vt constat ex Bulla Gregorii XIII. apposita officio SS. Hispan. sed hac concessione non videntur Religiosi comprehendendi. Quia non exprimuntur: & prærogium derogans iuri communi non debet extendi ad alias personas præter expressas, cum strictè sit interpretandum. Neque valet dicere. Religiosos esse satis expressos cum dixit Gregorius: *Vnamquamque Ecclesiam*, eo quod illud *Vnamquamque vniuersale est*, quod omnes Ecclesias comprehendit. Non, inquit, valet. Tum quia paulo inferius intendens Religiosos obligare, vt inde, quo Festiuitas Patroni totius diocesis, se conforment, illos exprimit. Ergo cum in aliis festiuitatibus nullam de Religiosis faciat mentionem, Religiosi non poterunt conformari. Tum, quia loquens Gregorius de specialibus festiuitatibus, quas in tota Hispania volebat generaliter celebrari, subiunxit: *Volumus, quid festiuitates sequentes sint in tota Hispania generales, ita quid omnes Ecclesie, & Religiones existentes in illa Provincia recident de illis.* Expende illud: omnes Escob. & Mend. Theol. M oral. To. IV

Ecclesia, & Religiones, si enim sub verbo Ecclesia Religiones comprehendentur, frustra Pontifex illas exciperet. Sic docti Neo-therici, quorum sententiam fatis probabilem esse reor.

Possunt sese conformare. Quia prærogium 296
Principiis, & maximè concessum Regno, vel ^{seje possunt} _{conformare} Provincia late est interpretandum ut in materia de legib. 10. 1. exposui. Ergo prærogium concessum à sede Apostolica, ut Ecclesia illius diocesis de talis sancto recitent, omnes Ecclesias, etiam Regulares sub formâ Breuiarij Romani recitantes comprehendit. Et quidem lata interpretatio, quam prærogium habere debet, hanc petit extensio nem. Ita plures Moderni Palao harentes 10. 2. d. 2. pun. 2. n. 9.

Probabiliorum hanc puto sententiam, quam ex ipsa Gregorij Bulla confirmarim. Ibi ²⁹⁷
enim, conceditur omnibus Ecclesias, ut pos- ^{Hoc probabili}
sint recitare officium illius sancti, qui vel ^{lius exiit mo}
^{idque uberioris} expono.

illius diocesis est naturalis, vel eius Ecclesia, aut diocesis est Patronus, vel eius corpus, seu notabiles reliquiae in ea Ecclesia, aut diocesis requiescent. Sed in hac concessione Religiosorum Ecclesia sub forma Breuiarij Romani recitantes comprehenduntur: quia nulla est ratio, quæ eos à tali eximat concessione: cum eis onerosa non sit, sed potius onus alleuet, & voluntate eorum vult prærogij huicse remittat. Profecto exceptio, quam Gregorius facit de festiuitate Patroni, & aliis generalibus, potius firmat prefatam concessione. Aliud enim est, Religiosos obligari ad recitandum de aliquo sancto, aliud posse, si velint, de illo recitare. Ut autem Religiosi censerentur obligati in constitutione obligante sæculares Clericos debent exprimi: verum ut censerentur comprehensi in constitutione prærogium, & facultati concedente, non erat opus expressione, quia in concessione huius facultatis est favor, at in expressione obligationis est rigor. Concedo igitur, de sola festiuitate Patroni, aliisque generalibus obligatos esse Religiosos se cum Clero sæculari conformare; quia solum pro iis festis est expressi obligati: poterunt tamen si velint, in reliquis festiuitatibus se conformare. Et hoc indicarim esse decentius, Deo gratius populo vtilius.

PROBL. XXV.

Episcopus potest, & non potest constitue-
re, ut omnis Clerus sua Diocesis fe-
stiuitatem alicuius sancti celebret, cum
iuxta Breuiarij Romani rubricas de
alio sancto, vel de Feria erat reci-
tandum

Certum mihi, si Dominus ille signet in 298
diocesis totius Patronum, vel illius ^{Quidicet}
diocesis est naturalis, aut eius corpus, vel ^{inum supponit} notabiles reliquiae inibi requiescent: posse Episcopum obligare Clericos sua diocesis,

D 2 v

40 Theologiæ Moralis Lib. XXVIII.

vt de illo officium persolant. Quia hæc constitutio aduersaria non est Pontificis constitutio-nibus, sed potius conformis: conformatur enim constitutioni Gregorianæ corespondenti, vt de huiusmodi Divis possit officium recitari. Itaque quæstio procedit de sancto, qui nec est Patronus diæcesis, neque in ea natus neque illius corpus aut notabiles reliquæ in ea diæcesis venerantur. An, inquam, de hoc possit Episcopus statuere, vt Clerici suæ diæcesis officium recitent?

299
Minimè posse.

Minimè potest. Quia eiusmodi statutum est aduersus Gregorianæ constitutioni. De aliis vero sanctis (ait Pontifex) etiam sive naturales, vel Patroni alterius diæcesis, etiam sive illorum corpora, vel notabiles reliquæ in aliqua Ecclesia alterius diæcesis requiescent non celebretur officium proprium, sed seruetur ordo Breuiarii Romani. At Episcopus derogare non potest sua constitutione constitutionem Pontificiam ex c. Maiores, de Baptismo. & c. inferior, de maior. & obedient. Ergo. Sic Doctores communiter.

300
Potest quidem.

Potest quidem. Quia solum obstat lex illa generalis lata a Pontifice recitandi illo die de alio sancto, vel de Feria, sed Episcopi potestatem habent dispensandi in legibus Pontificiis, præcipue cum virga causa, & non patet aditus ad Pontificem: Ergo poterit hac in generali lege dispensare. Sic bonæ notæ Neoterici, antiquorum auctoritate, & experimen-to fulti.

301
Autorisplacitum.

Ego quidem sic quæstioni satisfacio. Sic de decreto generali loquamur, de quo planè prima sententia loquitur, ceterum mihi, hand posse Episcopum id expedire, propter Gregorij constitutionem. At si de decreto aliquo particuliari sentimus procedat, existimo posse Episcopum, vna vel alia vice statuere, vt de aliquo sancto à sede Apostolica canonizato recitetur, si virgins aliqua causa occurrit, quæ Pontificem consuli non permittat. Et quidem priuilegia, & facultates, quæ à sede Apostolica expostulari assolent, sunt pro recitatione perpetua. Ergo signum est pro temporali ab Episcopo fieri posse.

PROBL. XXVI.

Satisfacit, & non satisfacit præcepto recitandi, qui die, quo recitandum est de Feria, recitat de Dino: & è contraria.

302
Satisfacit omnino.

Satisfacit omnino. Quia præceptum impletum quoad substantiam, etiam si in modo deficiatur, substantia enim præcepti est, vt quis recite in iuxta formam Breuiarii Romani, & non alterius. Modus autem accidentalis est, vt hoc die de sancto recite, & altero de Feria. Sic Caiet. v. Hore, §. 3. Syluester edem verbo, q. 12. Sa ibid. numer. 6. Probabile reputant Valent. 1. 1. dicit. 6. q. 2. pun. 10. §. 3. Leffii. 1. 2. c. 37. n. 77. Valq. de Benef. c. 4. §. 1. dub. 2. Vaga p. 1. c. 118. c. 17.

303
Minimè satisfacit.

Non satisfacit præcepto, qui omittens feriale officium de sancto recitat, vel loco officij de sancto, recitat de Feria. Quia præceptum non solù de sibi recitando in genere secundum for-

matum præscriptum a Pio v. sed de recitando tali die de sancto, & tali die de Feria: hoc namque in forma præscripta continetur. Alias non solum non est peccatum mortale illius omissionis, sed nec veniale: quia non potest esse peccatum veniale, vbi non est materia præcepta violatio. Quod si fateare (vt fatendum est) materiam præcepti esse hanc particularem recitationem, & illam omittens, recites aliam, qua præcepta non est, non videbis præcepto satisfacere. Ita Suar. to. 2. de Relig. 1. 4. cap. 11. num. 6. & cap. 2. 3. numer. 12. & 14. Filliuc. tr. 2. 3. c. 8. numer. 186. Aeginal. 1. 18. numer. 177. Bonac. dicit. 1. de hor. can. q. 3. pun. 2. num. 17. Palauis to. 2. d. 2. pun. 2. n. 18. Garcia p. 4 cap. 6. n. 150. Bellarm. pto. oontrou. 3. cap. 18. & calij apud ipsos.

His hærendum dixi. Quia si verum est, nos tantum esse obligatos recitare secundum quilibet Breuiarij Romani formulam, & non secundum formulam quilibet die occurrentem, satisfacremus præcepto recitandi officium de Resurrectione quilibet die Quadragesimæ & Dominicæ per annum dicere. Consequens autem durum videtur, cum totum illud officium maritinis precibus diei non æquivalat. Abngeo itaque præceptum secundum substantiam esse tantum recitationem iuxta hanc, vel illam formam. Quia quilibet die est distinctum præceptum iuxta ritus recitandi distinctionem. Attamen licet hanc sententiam veriorem existimem, concedo lubens contrariam satis probabiliter posse sustineri, à virisque doctis, ac timoratis executioni mandari.

PROBL. XXVII.

Interrumpere officium absque causa extra chorum, est & non est mortale.

Mortale est, nisi fiat animo repetendi. Quia recitationes illæ non sunt continentes, & in vnum coherere non videntur. sic Nauar. sum. cap. 16. numer. 75. Medina de ora. q. 6. Angl. de ora. q. 5. dicit. 5. Azor. p. 1. l. to. cap. 8. q. 5.

Non est mortale. Quia interruptio non impedit, quominus quis recite omnia cibilibus. Morale nro. horæ pertinentia: Ergo neque impedit, quominus præcepto recitandi illam horam satisfaciat. Ita Leffii. lib. 2. cap. 37. dub. 10. numer. 57. Bonac. dicit. 1. de hor. can. q. 3. pun. 2. §. 1. num. 27. Palauis to. 2. d. 2. pun. 3. n. 3. & alij communiter.

Hoc longè verius esse reor. Neque obstat crediderim, recitationes illæ non esse continentes, sed discretas; nam ex discretis recitatis horæ existimare: Ergo neque impedit, quominus præcepto recitandi illam horam satisfaciatur. Ita Leffii. lib. 2. cap. 37. dub. 10. numer. 57. Bonac. dicit. 1. de hor. can. q. 3. pun. 2. §. 1. num. 27. Palauis to. 2. d. 2. pun. 3. n. 3. & alij communiter.

PROBL.

Sect. II. De Præcepto I. Problemata. 41

PROBL. XXVIII.

Mortale est, & non est mortale, Missam dicere, priusquam Matutinum recitetur.

³⁰⁹ *Mortale est. Quia est præceptum à Pio V. est mortale.* **M**ortale est. Quia est præceptum à Pio V. latum in principio Missalis, ubi in virtute sancte obedientie præcipit Missam dicere iuxta ritum Missalis absque additione, vel diminutione, aliave mutatione alicuius ceremonie ibi præscriptæ: sed vna ex ceremoniis inibi præscriptis est, Missam dicere, Matutino cum Laudibus absolute: Ergo est obligatio gravis id gerendi. Addo, inter defectus in Missa contingentes computari Matutinarum precum computati omissionem. c. 10. de defectu in Missa. Sic Nuuar. & alij, quos in materia de sacrif. Missa tom. 3. expressi.

³¹⁰ *Mortale non est. Quia nullum de hac re extat præceptum. Nam Pius V. præceptum tulit teruandi ritum circa Missa celebrationem, nec nouum inducendi. At sub hoc generali præcepto non comprehendit Matutini recitationem: quia Matutini recitatio non est ritus aliquis Missæ, sed ad Missam præsupponitur. Neque illa præsuppositio est sub præcepto. Alias vacare orationi aliquantulum, sub præcepto est, cum in illis rubricis caueatur. Ita Nuuar. de Relig. tom. 2. lib. 4. cap. 24. num. 6. Lessi. lib. 2. cap. 37. dub. 2. num. 81. Valent. 10. 3. d. 6. q. 2. punct. 10. §. 4. Valsq. de Benef. c. 4. §. 1. a. 1. dub. 1. n. 6. 5. Bonac. pluribus relatis, d. 1. de hor. can. q. 3. punct. 3. num. 11. & alij.*

³¹¹ *Hoc sententia non admodum verius. Hoc sententia non admodum verius. Hoc sententia non admodum verius.* **H**oc mihi longe verius. Quia aliqua in rubricis non ut præcepta, sed ut consilia (quale hoc esse existimo) præscribuntur. Neque obstat, inter defectus in Missa contingentes computati omissionem Matutinarum precum. Quia solum est defectus levius, vel procedit ex antiquorum Canonistarum placito. Neque item obstat, dari aliquando priuilegium dicendi Missam non recitato Matutino. Quia hoc dari potest, tum ad tollendos scrupulos, tum ut peccatum veniale vitetur. Quod sine dubio sèpè contingit, quando absque rationabili causa Missa dicitur, non præmissa Matutini recitatione; quia ita est consuetudo recepta, & quia Matutinum hora consueta, & ab Ecclesia præscripta haud sicut recitatum.

PROBL. XXIX.

Obligatus horas Canonicas recitare tum ratione Ordinis, tum ratione Beneficii, tum Religiosi Ordinis causa: perpetrat omittens, & non perpetrat tria peccata.

³¹² *Tria peccata perpetrat. Quia beneficatus omittens horas peccat contra debitum sui officii, ratione cuius tenetur horas canonicas recitare: sed quoties quis debitum sui munera omittit peccat contra iustitiam: Ergo beneficatus Clericus, qui ex sacro Ordine ad idem obligatus omittens horas, dupliciter delinquit contra Religionem saltem, & contra Escob. & Mend. Theol. Moral. To. I. V.*

iustitiam. De Religiolo autem choro deputato idem potest geri argumentum. Sig. Sanch. lib. 9. de matr. d. 1. num. 6. Bonac. d. 1. de hor. can. 9. 5. punct. 1. num. 4. alij relatis.

Non perpetrat triplex peccatum, sed vnu. ³¹³ *Quia Clericus, beneficiatus, Religiosus ad horas recitandas solum tenetur ex vi præceptu Ecclesiastici: Ergo cum vnicum præceptum sit, vnicum peccatum committitur. Ita Henr. alios referens lib. 5. de penit. cap. 5. n. 6. Garcia p. 1. cap. 1. n. 14. & 124. Palaus rom. 2. d. 2. punct. 5. mun. 1.*

Hoc teneo, & confirmo. Quia ordo Clericalis, Bengficium, & Religio non obligant ex se ad harum horarum recitationem, sed ad summum obligant Clericos, beneficiatos, & Religiosos speciales pro populo preces fundere. Ergo in omissione horarum non perpetrant iniustitiam. Neque obstat, Beneficium propter officium dari, id est, sub onere, & obligatione officij, quia non datur sub obligatione iustitiae, sed Religiosis; que obligatio non ex Beneficio; sed ex præcepto ratione Beneficii imposito ortum habuit.

PROBL. XXX.

Subdiaconi, & Diaconi tenentur, & non tenentur horas recitare, sola ex antiqua consuetudine, quæ vim præcepti habet

³¹⁴ *Non tenentur recitare ex sola antiqua consuetudine. Quia Clerici in sacris ex sola antiqua constituti iure diuino tenentur ad aliquid quæ consuetudine quotidie Deo precandum. Sic Panorm. ac tunc. cap. 1. de celebrat. Missar. Angl. & Hora. q. 6. Turrec. ad cap. Eleutherina, dist. 92. Et quia ad diuinum Officium recitandum tenentur iure Canonico, & Ecclesiastico habito. cap. 1. de celebrat. Missar. Sic communiter Canonistæ, & alij apud Bonacinam, quos sequi ipse videtur dist. 1. de hor. can. q. 2. punct. 3. num. 1. Machad. lib. 4. part. 1. tr. 7. docum. 14. num. 1.*

Ex sola antiqua consuetudine recitare tenentur, præcepti vim obtinente. Quia est textus expeditus duobus in locis repetitus, cap. 1. ³¹⁵ *Ex sola consuetudine, quæ vim tenetur.* de celebrat. Missar. & cap. Presbyter 91. Qui quidem textus de solis Sacerdotibus loquitur, quos obligat ad recitandum, nulla de Diaconis, aut Subdiaconis facta mentione. Ergo hi sola consuetudine tenentur recitare. Ita Nuuar. de hor. can. cap. 7. num. 2. Caiet. v. Hora. Hugo. de offic. Epist. part. 1. cap. 1. §. 3. Azot. part. 1. lib. 1. cap. 5. Marchin. tr. 1. part. 6. c. 1. 2. diff. 1. Trullench lib. 1. in Decal. c. 7. dub. 12. §. 2. num. 1. & alij apud ipflos.

Profecto quia textus de solis Sacerdotibus loquitur, ideo probabilius existimo Subdiaconos, & Diaconos non tam iure humano scripto, quam lege naturali diuina determinata per vniuersalem consuetudinem,

³¹⁶ *quæ vim habet præcepti ad horas recitandas obligari*

cepisse.

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

**

PROBL. XXXI

*Subdiaconus sue ordinantis die tenetur,
& non tenetur totum diuinum
Officium recitare.*

318 TOTUM diuinum Officium recitare tenetur.
Tenerit qui-
dem. **Q**uia obligatio recitandi tocum officium
Clericis in sacris constitutis praescribitur: sed
prima illa die verè Subdiaconus est constitutus
in sacris: Ergò tenerit totum officiump recita-
re. Sic aliqui antiqui, quos Machado *to.1.l.4.*
l.4.p.1.tr.7.docum.14.m.2. asserit citari ab Azo-
rio *p.l.10.c.13.q.17.* Ast ego Azorium cita-
tum perlegens, nullum inibi Autem afferre
comperi. Attamen credo, doctum Machado
alibi apud Azorium, vel apud alium, bo-
na note Doctorem id inuenisse, & solum in
nomine, aut in cita aberrasse,

319 Non tenetur totum officium recitare. Quia
Non tenetur, ab illa hora, qua initiatur sacris, que vndeclima
afsoleat esse, incipit obligatio. Ita Homobon. in
consule. cafu. consil. vol. 2. part. 5. respons. 240. Dia-
na part. 4. tract. 4. resol. 238. Palatus tom. 2. d. 2.
punct. 4. num. 3. citans Suarrium, & Bonacinam.
Machad. vobis. Azor. Manchin. & alij penes
ipsum Narbo. tom. 2. hora. 11. n. 10. Leand. tr. 6.
de ordi. d. 15. q. 9.

320 Si quis Subdiaconatum accepit, vel profes-
Nec mihi sonem emisit hora vndeclima an è meridiem,
non tenetur Matutinum, Landésque illius diei
recitare, nec Primam, ac Tertiam: sed Sextam,
& reliquias horas. Quia licet illa die incipit in
sacris constitui, seu Religiosus professus esse:
sed non die tota Clericus in sacris, vel profes-
sus exitit, ynde ex illo dici onere Clerico in la-
cris constituto, vel Regulari professo præfri-
cto, humeris solum addicenda est pars oneris
dianij, quæ reliquis diei horis respondere vi-
debitur. Et hac est omnium planè Doctorm
certa resolutio. Attamen Problem. proxime
quid circa hoc caput opiner, vberius ex-
ponam.

PROBL. XXXII.

- Subdiaconus die, qua in sacris constituitur tenetur, & non tenetur ullam illius diei horas recitare.

Tenetur ab ea hora, quæ in choro ea temporis instantia assolet cani, officium recitare, nempe à Sexta, vel à Nona, vel à Vesper-tinis precibus, si circa Vesperam ordinatus fuit. Quia ab hora sacri Ordinis accepti, incipit recitandi obligatio. Sic Marchin. tral. 2. p. 6. cap. 2. diffic. 1. num. 11. Azor. part. 1. lib. 10. c. 13. 9. 17. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 7. num. 8. Trull. lib. 1. in Decal. cap. 7. dab. 1. Fillius apud ipsum Bonac. d. 1. de hor. can. Sanch. in consil. part. 2. lib. 7. cap. 2. dub. 7. Porro Oliuerius de hor. can. lib. 2. cap. 39. num. 2. docet, in tali causa in Subdiaconum satisfacere incipiendò a Vesperris illius diei, licet hora vndecima ordinatus fuerit. Quia Ecclesiæ mens non censetur, velle

tyronem ad paruas aliquas horas diei currens adstringere.

Non tenetur ab ea hora , quæ in choro ea
temporis instantia,qua ordinatur, canitur, ne
que à Vespéris recitare! & vt differtius dicam,
nullam ordinatio[n]is die tenetur diuini Officii
horam explere. Quia probabile est, eum , qui
quaus ex causa non potest maiorem officij par-
tem,in qua saluatur officij Ecclesiastici forma,
recitare, non teneri recitare minorem: v. gr. qui
non potest recitare horas ante meridianas, non
tenetur recitare Vesp[er]as, nec Completorium.
Quia omnes horæ vnicum diuinum Officium
reputantur, in quo Ecclesia recolit, quæ Christo
Domino sua in Passione acciderunt. At
cum huiusmodi repræsentatio saltem in minori
parte non salveretur , ad eam non tenebitur.
Sic Torre contr.7.de hor.can. Sed sic est , quod
iuxta communem opinionem qui sacris initia-
tur, non tenetur ea die Matutinum , nec Primam, nec Tertia, nec Sextam, imd[secundum
aliquos] Nonam recitare , quæ quidem est ma-
ior pars officij. Ergo probabile erit, nec ad reci-
tandam minorem partem, Vesp[er]as scilicet, &
Completorium ea di[es] teneri. Ita Trull. lib. i.
Decal. cap. 2. dub. 6. num. 1. Leand. tract. 6. n. 13.
quest. 10. Nec reprobat Diana part. 10. tract. 11.
resol. 16.

Ego quidem existigo, primam sententiam omnino esse amplectendam. Quia Subdiaconus ad Officium diuinum ratione Ordinis ad recitandum diuinum Officium obligatur: Ergo sacro Ordine suscepso, statim tenetur recitare, ^{Primum sententiam ampleriter sententiam ampliatur, ut ad ea} Nec crediderim Oliuero. Quia Ecclesie pietas non minus prona videtur esse debere ad Vespere & Completorium, quam ad Nonam, vel ad Sextam cuius instantia fuit ille ordinatus: Ergo si cogit Vesperas & Completorium eius diei recitare, cur non Sextam, & Nonam? Nihilominus tamen, quia video quamplures Subdiaconos ordinacionis die iniquè sele ab onere recitandi excutere. Operæprerium duco secundæ sententia probabilitatem tueri, vt plurimam valeam eorum piacula excusare. Certè qui annum vigilium primum implet manè hora nona alicuius vigilæ, non tenetur, etiam si possit, illius diei ieiunium implere solùm ratione, quia præceptum ieiunij totam respicit diem, vt individuum obiectum? vnde qui exceptus est à ieiunij obligatione per aliquam diei partem, totaliter à totius diei obligatione liberatur. Ergo similiter in nostro casu. Quia omnes horæ canonicae sunt vnicar oratio, & habent vnicam rationem obiecti totalis: Ergo qui liber est à maiori parte horarum, liber erit ab omnibus. Consequentia patet. Antecedens probo. Quia præceptum ieiunij respicit totum diem integrum, vt individuum obiectum: non enim præcipitur dimidio die, aut quarta parte diei ieiunare, sed die toto: Ergo qui exceptus à ieiunio fuerit per aliquam diei partem, totaliter illo die liberabitur: cum præceptum huiusmodi, vel totum diem, vel nullam partem illius debeat com-

PROBL.

Se^{ct}. II. De Præcepto I. Problemata: 43

PROBL. XXXIII.

Si quis, Subdiaconatu suscep^{to}, nequeat ob carentiam Breuiarij, aut alias ob causas recitare officium: tenetur, & non tenetur alias preces aequivalentes perfoluere.

325
Non nihil
supponit.

Suppono peccare mortaliter eum, qui ad sc^{ri}ptos promouetur Ordines, antequam Breuiarium habeat, ediscatque diuinum officium recitare: nisi bona fide poteat, se statim post Ordinem, aut Beneficium suscep^{to} habiturum Breuiarium pretio emptum, vel commodato, aut dono acceptum, ut docet Azor. l. 10. cap. 13. quæst. 8. Suar. l. 4. de hor. canon. cap. 28. num. 6. Quæstionem vero, num qui inculpabili Breuiarij defec^{tu}, vel alias ob casis nequeat, recitare officium, teneatur alias aequivalentes preces perfoluere?

316
Tenetur reci-
tare preces
equivalentes.

Tenetur quidem. Quia cum Ecclesiæ consuetudine onus Clericis imponeretur ad (pirituale exercitamentum, & ad otiisitatis virilem medicamen: qui neficit recitare, aut non potest, alias exercitamenta spiritualia tenetur substituere. Sic Angel. v. Hora, num. 9. Sylvest. inibi, quæst. 4. dicit^{ur} 5. profat. Qui sine culpa non habet librum, & similiter carens visu, aut huiusmodi, excusentur, si horas, non dicunt: modosupplementum per Psalmos, vel Parer noster, & huiusmodi. Et Sa. v. Hora num. 1. Qui neficit (inquit) recitare officium, dicat saltem Rosarium, seu Coronam, ut vulgo appellantur.

327
Minime te-
betur.

Minime tenetur. Quia non est præcepta aliarum precum: sed diuini officij recitatio. Ita Reginal. l. 18. cap. 1. 3. num. 184. citans Suarium, Na^ou^orum, & Sylvestrum, sed hunc male, cum contraria sententia sit assertor. Machado. 10. l. 1. 2. part. 3. tract. 3. docum. 1. num. 6. afferens Filliū^oum, Garcia Malderum.

328
Non exi-
biat, non
affordet.

Qui ob aliquod iustum impedimentum horas Canonicas recitare non potest, non tenetur, aliquid aliud quod possit, verbi gratiâ officium Deiparæ, vel Rosarium dicere. Quia nullum ius proferri potest obligans eum, qui per se nequit horas Canonicas recitare, ut recitet per alium, vel in compensationem eleemosynam clangatur, vel quid aliud simile gerat. An qui die præcepti ieiunare non valet, tenetur in compensationem ieiunij, aliud pium opus exercere? Minime quidem. Ergo nec præceptum recitatioⁿis Canonicae alias precibus compensare.

PROBL. XXXIV.

Peccant, & non peccant lethaliter Clerici in Sacris constituti, qui diuinum officium cum voluntaria mentis euagatione recitant.

329
Non peccan-
t lethaliter.

Minime peccant lethaliter. Quia Ecclesiæ nequit taliter internos imperare cum nec possit illos cognoscere, nec indicare ergo attentione non potest cadere sub Ecclesiæ præcepto: ergo quamvis voluntariè debet mortale non erit.

Sic Durand. in 4. dis. 15. quæst. 12. num. 6. Palud. ibi, q. 5. a. D. Antonin. 3. p. tit. 13. cap. 4. §. 8. Sylvest. v. Hora, q. 11. Medina c. de orat. q. 25. Cominch. de Sacram. q. 84. a. 6. numer. 182. Valerus v. Hora dis. 1. Diana p. 2. tr. 12. refol. 2. multos scitatis.

Lethaliter delinquent. Quia ad satisfaciendum præceptum recitandi horas canonicas necessariò nequiritur interior aliqua attentio, vel ad Deum, vel ad sensum verborum, vel ad forla verba: Ergo, haec deficiente, qui recitat, lethaliter delinquit: neque enim vere orat, sed psittaci in morem verba profert. Antecedens probo ex Clement. 1. de celebrat Missar. Vbi Clement. v. strictè præcipit, ut officium diuinum studiose pariter, & deuotè reciteretur: at deuotio internam includit attentionem. Ita Narar. do orat. c. 13. n. 28. & in sum. c. 25. n. 133. Sotius l. 10. inf. q. 5. a. 5. Suar. 10. 2. de Relig. l. 3. c. 4. & l. 4. c. 16. n. 22. Vasq. 1. 2. 10. 2. 160. n. 30. & 31. Diana citatus afferens hanc sententiam esse probabilem. Sa. v. Hora Canonice, n. 19. Bonac. d. 1. de hor. c. in. q. 3. pun. 2. numer. 4. Sanch. 10. 2. Consil. 1. 7. c. 2. dub. 30. n. 1. & dub. 18. n. 7. & 9. Marchini. tr. 3. p. 6. c. 1. 2. dif. 1. num. 3. Leand. tr. 6. d. 1. 3. q. 1. 3. Trull. 1. 1. in decal. c. 7. dub. 17.

Satis probabilem primam reor esse sententiam, sed secundam longè probabilem. teniam non Quia recitatio diuini officij debet esse actus improba: si humanus: Ergo cum mentis adherentia, necessaria quidem ad Ecclesiæ præceptum implendum. Quia licet directè, & immediatè non possit actus internos imperare: poret tamen indirectè & concomitante præcipiendo debitam, & humanam diuini officij externam recitationem.

PROBL. XXXV.

Recitans priuatim officium, debet, & non debet, ita illud exprimere, ut se ipsum exaudiat.

Debet quidem. Quia recitans ita voce submisla, ut a se audiri non possit, potius dicetur mente, quam voce exorare: at Ecclesiæ vocalem præscribit Clericis orationem. sic Medina Cod. de orat. quæst. 7. Suar. l. 4. de hor. can. c. 7. n. 6. Reginal. Diana p. 10. tr. 12. refol. 11. Filliuc. tr. 23. n. 17. Trull. l. 1. in Decal. c. 7. dub. 11. Bonac. d. 1. de hor. can. 9. 3. pun. 2. §. 1. numer. 4. Molfesi. Tolet. & alij apud Leandrum.

Licet primam sententiam longè veriorem esse existimem, scrupulorum grata secundam. Quia cum recitans officium solus, id gerat ad se exicandum, & compulso- mente ac corpore Deo seruendum, sufficit, rum, gratia, efformare verba eaque audire, & intelligere.

D 4 saltem

44 Theologie Moralis. Lib. XXVIII.

saltem quoad formam interius, licet quoad exterius non possit probare, se illa dixisse. Certè sic orantes, vocaliter orare existimo, vt comprobat ferè communis fideliū usus: nullo enim præcepto aut iure probatur contra assertio. Nā præceptū non ad audiendum, sed ad dicendum obligat: & alio ex capite oratio ore, ac voce fieri potest, etiam si ab ipso recitante non audiatur. Alias enim surdastrī tenerentur altissima à se audienda voce recitare, aut dicere orationem vocalem non gessisse,

PROBL. XXXVI.

Officium sola mente recitans, satisfacit. & non satisfacit obligationi!

335
Satisfacit
quidem.

Satisfacit quidem. Quia perfector est oratio mentalis, que maiorem connotat animi attentionem, sic quidam Doctores, quos prelato nomine refert Sa. v. Hora Canonica, n. 11, fatus: *Qui solus mentaliter officium dicit ob maiorem devotionem, quidam excusat.* Nauar. ad c. quando, & in sum. c. 19. n. 87, afferens esse probabile, satisfacere præcepto recitandi, qui sola mente recitare ea, quæ secreti in Breuiarij regulis recitari iubentur.

336
Non satisfa-
cio Ecclesia ex so-
lo Ecclesia præcepto horas dicere teneantur,
& Ecclesia non imperet nudos actus internos, de quibus iudicare non potest, utrum
fiant, nec nescid actus externos, quos potest in
iudicium vocare: fit, ut exerno actu officium
persoluere teneantur. Ita Medina C. de arat.
q. 7. Arag. 2. 1. q. 83. a. 12. Sanch. 10. 2. Conf. 1. 7. c. 2. dub. 8. Lublin. v. Hora Canonica n. 4. Bonac. de bor. can. d. 1. q. 4. pun. 1. n. 1. Sa. citat. Nauar. de orat. c. 17. n. 37. n. 37. Reginal. 1. 18. n. 174.
& alii communiter.

337
Primam sen-
tentiam tur-
tam non esse
reor.
Mihī equidem tutum non videtur, sola
mente horas Canonicas recitare ob rationem
præfata. Cui addiderim, in Concilio Basi-
liensi se. 21. præscriptum fuisse ut hora Cano-
nica non inter dentes, nec in gutture, nec syn-
copatè dicantur; sed integra voce pronun-
tiantur: quod quidem decretum mentali re-
citationi omnino aduersatur. Licet autem mé-
taloris oratio ob agnatum animi attentionem
perfector sit vocali: non ea ab Ecclesia Cle-
ricis injungitur, sed vocalis imperatur.

PROBL. XXXVII.

Regulares ex speciali priuilegio possunt, &
non possunt priuatum totum diuinum
officium mentaliter exprimere.

338
Minime pos-
sunt.
Minime possunt. Quia priuilegium de
mentaliter recitatione Regularibus à Leo-
ne X. concessum anno 1516. indi. 4. die 19.
Aprilis, anno 4. Pontificatus eius, fuit oraculum
factum eminentissimo Cardinali Laurentio
tit. Quatuor coronatorum. At hoc priuilegium
non valet post oraculorum revocationem fa-
ciam tam à Gregorio XV. quā ab Vībā VIII.
anno 1631. die 20. Decembr. quā quidem renocan-

tur omnia, ac singula priuilegia facultates, li-
centiae, & gratia quæcumque vias vocis ora-
culo concesse. Sic Cyprian. Capucinus 1. i. in
cap. 3. Regula, Lezana tom. 1. cap. 12. n. 13. Diana
part. 10. træct. 11. resol. 1. & quidam alius doctus
Penitentiarius S. Ioan. Lateranen. quem re-
fert Tho. Hurtado citandus.

Possunt plenè. Quia hoc priuilegium licet
viæ vocis oraculo de facto fuit concessum
Fratribus Minoribus à Leone X. vt afferunt
Manu, tom. 1. q. Regul. quæst. 3. 2. Miranda sum.
quæst. 39. art. 17. Villalob. sum. tom. 1. træct. 24.
diffic. 10. num. 11. Sed hoc priuilegium non
est revocatum à Gregorio, aut ab Urbano:
Ergo possunt Regulares eo vii, & mentaliter
recitando diuini officij oneri satisfacere. Mi-
norem probo: Quia vt Lezana ipse concedit
tom. 1. cap. 3. num. 2. huiusmodi vias vocis ora-
culum est declaratio iuris communis c. Dolentes
de celebr. Missar. At viæ vocis oracula de-
claratio iuris communis, aut aliquiis Bullæ,
non sunt derogata: ergo. Ita Manu. Miranda,
& Villalob. citati. Sanctorus à Melhi. in com-
ment. Minor. statu 2. dub. 3. Tho. Hurtado tom.
1. træct. 3. cap. 1. resol. 9. Leand. træct. 1. 4.
19. Ioan. de la Cruz 1. 2. de statu Relig. cap. 8.
num. 2.

Scio, meum amicissimum Antonium Dia-
na non audere, huius sententia adstruere pro-
babilitatem. At ego eruditissimi viri venia,
crediderim sine aulus periculo posse sustine-
opinionem tot viatorum gravium fultam au-
thoritatem. Mihi tamen primam veram, com-
munem nulli obnoxiam trepidationem lobens
eligo iudicans, nunquam timorati Religiosi
in mente subiisse hoc priuilegio vii, penit. &
hodierni obligationi satisfaceret.

PROBL. XXXVIII.

Longissima diuinæ officij interruptio ab-
que causa gesta, est, & non est le-
thalis.

341
Lethalis est. Quia adeò diuinum disconti-
nuum officium, vt vnicum dici nequeat,
cum diuersum actum faciat interpositio, ar-
gum. 1. Continua in principiis de verborum oblig.
Sic Angl. de orat. quæst. 5. diffic. 5. Marchin. træct.
2. part. 6. cap. 1. diffic. 4. Ioan. de la Cruz sum. p.
1. præc. 3. art. 3. dub. 4. concl. . Comitol. 1. 1. respon.
quæst. 66. num. 1. Raguci. de offic. canon. in choro,
quæst. 14. num. 4. Molfet. tom. 1. træct. 5. cap. 2. met-
mer. 8. Reginal. 1. 18. num. 162. Suar. tom. 2. de
Relig. 1. 4. cap. 24. num. 10. Valsq. opus. de Benefic.
cap. 4. §. 1. dub. 6. num. 109. Azor. part. 1. 1. 10. cap.
8. quæst. 5.

342
Non est lethalis. Quia continuatio non est
de essentia seu substantia singularum precum.
Nam de illo qui cum maxima etiam interru-
ptione persoluit officium verificatur, intra
eandem diem id recitasse, opusque ab Ecclesia
præscriptum gessisse. Ergo plenè satisfecit. Ita
Aragon. 2. 1. quæst. 83. art. 12. Lessi. 1. 2. cap. 17.
dub. 10. num. 57. Filiu. træct. 2. 3. cap. 9. quæst. 7.
num. 20. 2. Bonaci. Naldum citans di. 1. de hor.
canon. quæst. 3. pun. 1. 2. §. 1. num. 2. 8. Fernand. par.
3. cap. 13. §. 7. num. 5. Vega tom. 1. cap. 12. 8. cap. 1.
V. illalob.

Sect. II. De Præcepto I. Problemata. 45

Villalob. tom. 1. tract. 24. dub. 11. num. 4. concil. 3.
Diana part. 2. tract. 1. 2. resol. 4. Trull. 1. 1. Decal.
cap. 7. dub. 15. num. 11.

Alexandri. III. Sequitur tertio, vegum esse di-
ctum Caietani, diem quoad horas recitan-
das durare usque ad medianam noctem: & inci-
pere a vespere: que insignis est præfatorum
textum declaratio. Sic ille. Molfel. in sum-
tom. 1. tract. 5. cap. 2. num. 9. Faber diff. 24.
quest. 1. dict. 1. num. 148. Et Trullench citan-
dus, ait esse probabile.

Hanc sententiam communiorum planè pro-
babiliorem esse iudico. Quia totum debitum

proculdubio soluit, licet traditio crebrus in-
terfecetur. Voluntariam autem huiusmodi, hoc

est fine causa interruptionem à veniali piaculo

incurrente non libero, propter irreuerentiam.

PROBL. XXXIX.

*Veniale est, & non est veniale dicere Ma-
tutinum vespere, & laudes sequen-
tis dicti aurora. & si honesta cau-
sa non adsit*

344 **S**i non adest honesta causa, venialis culpa
venialis cul-
pa. **S**est. Quia Matutinum, & laudes tanquam
vnius hora officium habentur. Sic Azor. tom. 1.
l. 10. cap. 8. quæst. 4.

345 **L**icet honesta causa non adsit, nullum pec-
catum est laudes sic à Matutinis nocturnis se-
nisi culpa
parare. Quia ita vñus cultus antiquus, vt colligi-
gatur ex cap. 1. de celebr. Missar. Ita Stuar. tom. 2.
de Relig. 1. 4. cap. 9. num. 9. & cap. 24. num. 9. Bo-
nac. dict. 1. de hor. canon. quæst. 3. punct. 3. num. 11.
citans Bellarminum, Toletum, Graffium, Regi-
naldum, & alios inter quos est. Azorius. Qui
quidem licet primæ sententia sit assertor vide-
tur tamen non parum in secundam inclinare.

346 **H**ec probabiliorum longè iudico. Quia
non solum olim diuidi solebant Matutina lau-
des à nocturnis, vt Francoli. testatur tract. de
hor. canon. cap. 1. num. 13. & cap. 5. num. 9. ex Du-
rando, & Vuldensi, quos citat. Sed & nunc Ec-
clesia diuidit in nocte Natalis Dominicæ, quia
Missa Sacrificium interponit: & in quibusdam
Religiosorum domiciliis media nocte Psalmi
nocturni concinuntur: & deinde sub auroram
Matutina laudes celebrantur. In hoc enim con-
suetudo iuri potest derogari. Qui igitur huic
publice recitatione morem gesserit dum priua-
tim officium dicit, nullius piaculi iudico forte-
num.

PROBL. XL.

*Recitandi Officium Canonicum obligatio
incipit, & non incipit à media nocte
antecedentis diei, & usque ad me-
diā noctem dici subsequentis produ-
citur.*

347 **N**on incipit à media nocte diei anteceden-
tis media diei subsequentis nocte termi-
nanda: sed à vespere diei huius (verbi gratiâ)
usque ad medianam diei crastini noctem. Quia
sic decreuit Alexander III. cap. 2. de feriis. Pro
quo est etiam Concilium in cap. 1. de feriis. vbi
Glossa à Felino commendata in cap. consilium de
offic. delegat. Sic Nauar. de orat. cap. 3. num. 60. his
1. erbis. Regule dictum à S. Thoma quodlib. 5. art.
viii. quod quantum ad horarum recitationem
vñusquisque dies incipiat à sua vespere pro quo
est Concilium in cap. 1. de feriis, & decretum

Alexandri. III. Sequitur tertio, vegum esse di-
ctum Caietani, diem quoad horas recitan-
das durare usque ad medianam noctem: & inci-
pere a vespere: que insignis est præfatorum
textum declaratio. Sic ille. Molfel. in sum-
tom. 1. tract. 5. cap. 2. num. 9. Faber diff. 24.
quest. 1. dict. 1. num. 148. Et Trullench citan-
dus, ait esse probabile.

Obligatio recitandi officiū diuinū nō incipit

à vespere huius diei media nocte alterius ter-
minanda: sed à media incipit huius diei nocte

usque ad medianam diei alterius noctem duratu-
ra. Quia in communī omnī sententia Ec-
clesiasticū officiū in mediā nocte termina-
tur. Ergo media etiam nocte debet incipere
subsequens officiū. Deinde quia numerus ho-
rarum Canonīcarum incipit à nocturnis vigiliis:
sed tempus huiusmodi vigilis à iure de-
putatum est media nox. Ergo à media nocte,
& non à vespere incipit obligatio, media item
nocte diei sequentis terminanda. Ita Azor. l.
10. cap. 9. quæst. 5. 6. 7. & 8. Sylvest. v. Hora. quæst.
9. dict. 6. Bonac. dict. 1. de hor. canon. quæst. 3. pun.
3. num. 2. Trullench l. 1. Decal. cap. 7. dub. 10. mu-
ner. 3. Gauant. tom. 2. Thesau. sect. 1. cap. 5.
titul. 6. num. 2. Villalob. tract. 24. diff. 12.
num. 4.

Probabilis hoc mihi. Quia diuinum offi-
ciū singulis diebus est recitandum ex cap. 1.
de celebr. Missar. sed dies, iuxta communem
Ecclæsī usum, incipit à media nocte antece-
denti diei usque ad medium subsequentis.

PROBL. XLI.

*Hora secunda post meridiem terminata;
dictisque vespere, & Comptorio: pa-
test quā, & non potest statim recita-
re Matutinum, & Laudes diei se-
quentis.*

349 **N**on potest. Quia nondum dici sequentis
incipit obligatio, quæ quidem (vt vi-
dimus) vel à media nocte, vel à vespertina
circa noctem inchoatur instantia. Ergo qui ei-
recitat Matutinum hora, recitat ante obliga-
tions tempus, nempe pridie, quam debet reci-
tare. Sic Nauar. de orat. rot. ab. 3. num. 77. affe-
rens, solum posse recitari Matutinum diei fe-
quenti dimidia hora ante solis occasum, Fil-
liuc. tract. 23. num. 27. 5. Sa. v. Hora. num. 17. Ga-
uant. sect. 1. cap. 5. titul. 6. num. 6. Stuar. l. 4. cap. 27.
num. 14. docent, posse dimitat hora tertia, vel
quarta post meridiem, legendus D. Tho. quod-
lib. 5. a. 8. & Henrīq. l. 9. cap. 24. n. 7. lit. P. idem
afferentes.

Potest profecto. Quia multis in locis hæ-
viger consuetudo, vt post horam secundam statim reci-
tare pomeridianam, terminatis vespere, & Com-
ptorio, statim hora tertia nondum audita,
Matutinum, & laudes recitentur. Ratio est, quia
tempus illud cum sit iam vespertinum, per-
nit, ad diem sequentem. Ita Trull. l. 1. in Decal.
cap. 7. dub. 18. num. 8. Diana part. 4. tract. 4. resol.
4. Sanch. tom. 2. consil. l. 7. cap. 1. dub. 37. numer. 4.
citans D. Thom. Vigueri. & Turrecrem. Didac.
Narbo. tom. 2. Hora 4. à n. 5. usque ad 12. Leand.
tract. 6. dict. 13. quæst. 23.

Ego

46 Theologie Moralis. Lib. XXVIII.

352 *Auditoria re-*
Ego autem existimo posse recitari Matutinum, & Laudes diei craftini hora secunda post meridiem, (etiam si nondum recitata Vespera, ac Completorium fuerit, si ad sita causa sufficiens, que si desit, praeceptum impletur, sed veniale incurrit piaculum.) Quia cum hora illa secunda sit vesperarum tempus (vt dixi) pertinet ad sequentem diem, & qui tunc recitat, censetur, sequenti die recitare. At si quis ante horam secundam Matutinum diceret, non sati faceret praeceptum; quia tempus illud ante Vesperarum instantiam ad diem praecedentem plane pertinet. Scio quendam Magistrum, quem prelo nomine, memorat Trullench, addidisse, nec mortaliter delinqueret, nec obligandum esse ad recitandum iterum qui statim post horam duodecimam hodiernam Matutinum diei craftinae saltet in Quadragesima recitaret. Quia cum eo tempore Vespera ante priandum dicantur, videtur iam dies sequens incepisse. Quod minime admiserim, nisi legitima consuetudine id roboretur. Quia horam illam nullatenus ad sequentem diem reor pertinere. Secundam autem horam ad diem sequentem speclare, ex Thoma Sanchez, Trullench, & aliis didici. Quia iam est Vesperatum instantia.

PROBL. XLIII.

Incipit quis hodiernum officium paulo ante medianam noctem sequentis diei recitare, & post perfectam medianam illam noctem prosequitur, & absolutus. Hic implet, & non implet recitandi praeceptum.

356 **N**on implet. Quia onus horas Canonicas recitandi est diei, vt omnes fatentur. Ergo non implet die transacto, prpter onus ei affixum. Nequit igitur illi fieri satis in die altera sequenti, in qua iam inflat noua recitandi obligatio. Sic communiter Doctores. Azor. l. 10. cap. 9. quest. 6. Nauar. sum. cap. 25. num. 97. & de ora. cap. 3. num. 59. D. Antonin. part. 2. tit. 13. cap. 4. §. 4. Sylvest. v. Hore. quest. 9. Caiet. sum. v. Flora. Villalob. tract. 24. diffic. cap. 1. num. 4. Bonac. dict. 1. de hor. canon. q. 3. par. 1. ; num. 3.

357 Implet quidem. Quia admodum est probabile, omnes septem horas Canonicas vnicam esse Praeceptum orationem, vnico praecepto prescribi, & omnes impli- vnius obiecti talis praecepti rationem habere. Ergo probabile etiam erit, enim, qui eas ante medianam noctem implet, etiam si post illam perficiat. Patet consequentia. Quia qua res indi- diam incepta tempore apto, optime finiri potest, imo & debet si res est praecepta, tempore con- sequenti proximo. A simili confirmo. Etiam datur praeceptum, ne quis post meridiem Missam cele- bret: & tamen licet potest quis circa medianam instantiam incipere, etiam si praevidat, le- eam non posse nisi post meridiem terminare: vt praxis, & communis Doctorum apud Henr. l. 9. cap. 24. fert sententia. Ergo quamvis detur praeceptum recitandi diuinum officium à media in medianam noctem, poterit quis saltet absque graui culpa, vtque ad medianam noctem paulo minus distare, & absque interruptione post medianam noctem illud perficere. Ita Leand. tract. 6. dict. 13. quest. 25. sequitur Basilium Legion. tract. de hor. canon. Fr. Francisc. à Sancto Juliano. F. Francisc. à Conceptione Theologice apud Salmantinam, & Complutensem Academiam Magistros.

358 Existimo hanc sententiam satis esse probabi- lem. Quia licet quis potest, Matutinum diei Hanc senten- craftinae recitare post vespertas non solum ratio- nabile iheret, sed onus- riam reuine-

PROBL. XLII.

353 *Causa re-*
Ut pridie possit quis Matutinum, & Lau-
des licet recitare, requiritur, & non
requiritur aliqua honestans
causa.

353 *Causa re-*
Causa requiritur. Quia agnata ad Matutini-
ac Laudam recitationem hora est media
noctis instantia: Ergo, vt ea ipsa hora non re-
cipientur, aliqua debet causa rationabilis subfe-
re. Sic Bonac. dict. 1. de hor. canon. quest. 3. pun-
3. num. 10. Cauant. to. 2. Thefca. sect. 1. c. 5. tit. 6.
numer. 6. Suar. Filliac. & Marchin. à Bonaci-
na citati: Causa autem à Doctoribus assignan-
tur, vt deuotius quis oret, vel studiis man-
det operam, vel quia non poterit mane aliis ne-
gotiis impeditus, comode recitare.

354 *Non requiri-
tur causa.*
Nulla specialis causa requiritur. Quia consue-
tudo recepta pro causa sufficit. Ita Henr. &
Trull. quos refert, ac sequitur Leand. tract. 6.
dict. 13. quest. 24. Diana part. 10. tract. 11. re-
sol. 17. & tract. 26. resol. 46. Caram. in Theol.
Moral. dict. 114. num. 1419.

355 *Eiusdem iu-
nius.*
Profecto confutudine ab Ecclesia approbata
inductum est, posse vespere praecedens diei
Matutinum ac laudes recitari ob difficultem
media noctis recitationem, quod erat pro-
prum illius tempus. Nullam itaque prae-
conscientudinem huiusmodi causam desidera-
ri reor, vt quis licet, possit Matu-
tini ac Laudum recitatio-
nem sic ante-
uertere.

**

Sect. II. De Præcepto I. Problemata: 47

nem non gerit, illud violerit. Ita plane. Nihilominus tamen potest quis saltem sine lethali expectare ultimam horam, in qua annus finitur, & in illa incipere confessionem, eamque post exactam illam horam perficere, & per hoc annua confessionis præceptum adimplere. Ergo similiter quamvis detur præceptum recitandi officium hac in die, poterit quis absque gravi piaculo ultimam horam eius expectare ad illud inchoandum, & prosequendo sine interruptione, ipsius in sequenti hora alterius diei perficere: & sic præceptum recitandi officium implere. Attamen mihi primam sententiam retineo, quam tenendam, & edocendam vnicè indicarim.

PROBL. XLV.

Mortale est, & mortale non est, longius officium in brevius commutare, (verbis gratia) officium de Feria, aut de Sancto in breve de Resurrectione officium.

Mortale non est. Quia probabile est, non ³⁶¹ incurre lethalem culpam, qui vnum officio pro alio mortuum sine causa recitat, verbi gratia de Conceptione immaculata, quando recitandum erat de Sabbatho: vel de SS. Trinitate, dum recitandum erat de Dominicâ: vel de quovis alio Sancto in Breuiario Romano à fide Apostolica approbato apposito: Ergo in modum non erit, officium Resurrectionis dicere eo die, quo ritè erat de Feria recitandum. Et quia qui officium Resurrectionis dicit præcepto satisfacit diutinum officium recitandi quod substantiam, licet quod modum minimè: Ergo cum violatio præcepti quod modum mortalis non sit, nullatenus erit mortale officium Resurrectionis loco officij Ferialis, seu aliquicun famè dicere. Antecedens probo. Quia probabile est, substantiam præcepti recitandi officium confidere, ut recitetur septem horae Canonice iuxta Breuiarium Romanum: modum autem, ut tali in die de tali, aut tali, Diuo, vel Feria recitetur. Ergo qui recitat Resurrectionis officium, recitat officium iuxta Breuiarij præscriptionem, qua ad substantiam præcepti, & consequenter lethali piaculii reus non erit. Addit grauis nota. Doctores abholute & sine exceptione officij dicitur mutationem officij in alium, etiam dedita opera non esse lethalem. Lefsi. l. 2. cap. 37. dub. 12. numer. 77. Itaque (ait) subitania præcepti seruatur, quodcumque officium Breuiary concessi dicatur. Azor. part. 1. l. 10. cap. 19. quest. 2. Anis est Canonicus, et septem preces horaria recitentur: quod vero hoc officium, aut illud perficiatur, non attinet ad substantiam legis, sua præcepti. Caiet. vers. Hora. §. Quod secundum. Non est. (inquit) præterea reus peccatis mortaliis commutans qualitatem horarum. Pura soluens de sancto quas debet soluere de Feria. Sylvest. vers. Hora. quest. 10. Si vera mutatione officij fiat in frandem ut dicatur officium breuius, secundum Archidiacorum, non est absque gravi peccato. Non tamen intelligens mortale; quia determinatum officium non est in præcepto. Sic Caramuel. qui dist. 109. numer. 1387. de more auctus dicere: Si quis sententia officium Resurrectionis, adimplerit præceptum quod substantiam, & solùm quod modum venialiter peccabit. A cuius sententia omnes, quos legi Doctores timorat conscientia recedunt. Vnde Leander tract. 6. dist. 1. quest. 28. probabile est hanc sententiam affirmat profatus. In facti autem contingentia, non auderem certè sic officium absque contemptu formalis, vel virtuali permutatione, lethali culpa damnare. Nec consilium præbere alicui (addidit timoratus, & doctus Pater) de tali officij permutatione, nisi forte illis, qui insit vel iniuste sunt valde occupati: ideoque pro

359
Vniuersitatis
Praeceptio.

PROBL. XLIV.

Veniale est, & veniale non est horas recitare, dum necessitat corporeæ miseria das operam succurrerende.

Circa locum, vbi liceat, aut non liceat horas canicas recitare, video ferè ab omnibus hanc agitari quasi inculcata, à qua ob vocabulorum indecentiam volunt abstinere: atramen ne singularitatis scrupulose inculserit, quiescerim, num veniale incurrat piaculum, qui dum ventri purgando dat operam recitat officium? Incurrit quidem. Quia loco decenti recitandum esse officium iure præscribitur. Sic Sotus l. 10. de iust. q. 5. art. 4. Lublin. vers. Hora. num. 30. dubius tamen: *Orare, (inquit,) dum natura cedit, non culpa forsan eje non potest.* Inclinat Bonac. dist. 1. de hor. canon. quest. 4. punct. 5. num. 6. quos sequuntur Martin. à Sancto Joseph, Hieronymus Garcias, Vulpe, & Palau à Diana citando relati.

360
Non est via
via.

Minime incurrit. Quia potest quis inibi luctabilius quidem, mente orare: Ergo & vocare. Nec enim maior indecentia in vna quam in altera oratione reperitur. Ita Sanch. tom. 2. consil. 7. cap. 1. dub. 44. Nauar. cap. 2. quando cap. 3. art. 8. Angl. de orat. fol. 329. Trull. l. 1. in Decal. cap. 7. dub. 10. Diana part. 10. tract. 11. resol. 11. Melchior. Fausto, Caramuel, & alii citatis.

361
Cum his opti-
nem.

Quis dubitet, te posse illa succurrendi naturæ instantia, alias vocales preces exprimere ad elevandam mentem in Deum, & ad distrahen-
dam ab immundis cogitationibus? Cur ergo non poteris officium Canonicum recitare. Cer-
te, tesse Lublino, dum D. Bernardus illo in comuni loco exoraret, diabolo cauchinam respon-
dit: *Quod inferius exercitur, tibi cedit, quod ve-
rò superius tibi presentatur.* Attamen licet id sine piaculo posse geri censem, inibi mentaliter orantes laudo, voce proferentes alias orationes commando, at eos, qui recitandi præcepto implendo dant operam monco, nonnullam subolete indecentiam, eo in loco, ea in actione, hand cogente necesse, tantum opus exercere.

**

*

48 Théologie Moralis. Lib. XXVIII.

magnitudine officij diuini exterriti nullum recitant. Melius enim est securius que aliquod officium, & si breve, recitare, quam nullum.

³⁶³
Est mortale
Est mortale

Est quidem mortale. Quia non tantum præcibitum in Breuiario officij quo ad substantiam recitatio, sed etiam quo ad modum, vt constat ex Bulla Pij V. inibi apposita. Et quidem grauis res est non seruare formam recitandi a Pontifice indicatam sicut esset res grauis letali piaculo obnoxia non seruare Ceremonias circa Missam à Pontifice traditas. Ita Vafq. opus. de Benefic. cap. 5. §. 1. dub. 1. num. 50. Reginal. 1. 8. cap. 6. num. 17. 1. Suar. de Relig. tom. 2. l. 4. cap. 23. num. 11. Nauarr. de orat. cap. 1. 9. num. 212. Tolet. 1. 2. cap. 1. Bonac. dist. 1. de hor. can. quæst. 3. punct. 1. numer. 7. Garcia tom. 1. part. 3. cap. 1. numer. 10. Sanch. tom. 1. Confid. 7. cap. 2. dub. 1. 5. num. 1. fatur. Quia si quis velit omni tempore dicere Paschale officium, quia breuius est; sine dubio grauiter peccaret. Filiuc. tom. 2. tract. 23. cap. 7. num. 2. 6. si quis vellet (ait) omni tempore dicere officium Paschale, quia breuius, ex omnium sententia peccare mortaliiter. Diana, qui pro mira eruditio ne nullum non perleget Auctorem, & mitius (vbi conueniens non appetat: opinari curat, sic part. 5. tract. 1. re 1. 2. 6. loquitur: Notandum secundo in mutatione officij præficio dari paruitatem materie, vt si semel aut iterum quis diceret officium de sancto, quando dicendum est de Feria. Ita Baldellius. tom. 1. l. 5. dist. 2. 4. numer. 5. sed ego semper puto in tali casu non adesse peccatum mortale, nisi dicatur officium Resurrectionis. Et p. rt. 19. tract. 1. resol. 6. citans, & refellens Leandrum, idem affirmit.

³⁶⁴
Hoc mihi
est dubium
rum.

Hoc mihi indubitam credenti, neque quod ad substantiam impleri præceptum, cum extra oportetan Resurrectionis illius probreue officium recitatur. Quia speciali benignitate Ecclesia in pœnæ Hebdomadæ compensationem induxit, & tanta solemnitas perhui illo officio coleretur. Vnde extra id tempus nec substantia recitationis morem gerit, qui hoc officium maximè quoad Martinum, recitat. Nec possum non mirari Caramulcis (quem meo in examine subtaxauit) ridiculum aenum sine vlo fundamine excogitatum. Ut enim confirmaret, posse te continuo Resurrectionis recitare officium assertuit. Sapientissimum pariter ac Sanctissimum P. Franciscum Suarum huius perbrenis recitationis vsum fuisse leuamine. Nec enim potuisse tot volumina scribere, tot distrahi occupationibus, nisi officium Resurrectionis recitaret. Quam extra rem propositio; quam mei Suarij pietati contraria, qui quidem omnis mira doctrina pelagum prius intra silentij claustra contineret, quam cogeretur aliquid de communi Ecclesia præscriptione detrahere: prius de somno, de vita eriperet, quam de rituali recitatione auferret. Scio, aliquos ex priuilegio posse officium commutare, nempe Regulares, qui lectioibus sacrae Theologiae, aut factorum Canonum vacant, aut continuis confessionibus, quia sic indulsum fuit PP. Thacatinis S. Syluestri de Urbe à Clemente VII. vt refert Hieron. Rodig. resol. 20. num. 6. que allerit vt posse Fratres Minores Absit tamen, vt Suarus huiusmodi ysus fuerit indulxeret enim oculati asseruere, precipuum adeo Suarij munus fuisse tempus Sacrificio Missæ, ac horarum recitationi, vt videretur, nulli alij occupationi operam nauaturum. Con-

cludo, Leandi' vñia, primam sententiam omnino esse improbabilem.

PROBL. XLVI.

Qui citra contemptu vna, vel altera die
omittit officium recitare: d. linquis
lethaliter, & lethaliter non
delinquit.

³⁶⁵
N

On delinquit lethaliter. Quia vna aut altera omisso citra contemptum respectu obligationis anni totius quasi materia paruita reputatur. Sic Henricus Angl. quem refert, ac sequitur Angelus ver. Hor. nu. 10. & Aragon. 2. 2. quæst. 83. art. 12. dub. 5. ac Rodriguez, num. part. 1. cap. 141. num. 3. citati à Bonac. & Machado vbi infra.

Lethaliter delinquit. Quia cum diuini officij recitatio sit singulorum dierum onus, qui contum omittit officium non materia paruitatem, sed totam materiam omisit, violans omnino præceptum. Quemadmodum, qui tota in Quadragesima die vno aut altero non ieiunaret, ob paruitatem materiae non excusaretur a gravi piaculo: quia sic totius Quadragesimæ imperatur ieiunium, vt singulos dies præcepum comprehendat: onus namque totius Quadragesimæ singulorum dieram est onus. Ita Tabie. ver. Hor. 1. num. 18. Syluest. que 7. 1. 2. dist. 5. Nauar. num. cap. 25. num. 96. & 7. Sanch. tom. 2. confil. 1. cap. 2. dub. 1. referens Merinam, Sandoual, & Franc. de Los Santos. Bonac. dist. 1. de hor. canon. que 1. punct. 1. num. 1. Machad. l. 2. p. 3. tract. 2. docim. 2. num. 1.

³⁶⁷
Hoc sententia certissima est. Quia qui vel
vnica die horas omittit, transgreditur Ecclesia
præceptum habitum in cap. Dolentes, de celebr. tia
missar. cuius transgressio in re gravi, etiam
contra contemptum: est mortalis. Primus ergo sententiam omnino falsam esse crediderim: nec à tot Doctoribus obseruari, nam Manuel Rodriguez nullatenus illud asseruit, sed solummodo edocuit, mortale non esse, vno aut altero die officium præterere, recitando scilicet de vno sancte horas in die, quo Breuiarium præcipit, vt officium de Feria recitetur. Aragonius vero loquendo de Monacho chorista, qui sacris non est initiatus, affirmat semel aut iterum officium diuinum omittere, lethale piaulum suo indicio non esse: quod omnino extra rem.

PROBL. XLVII.

Peccat, & non peccat lethaliter, qui vnam
integram horam recitare
omittit.

³⁶⁸
L

Lethaliter non peccat. Quia diebus singulis vniuersitatem solummodo vrgit præceptum, quod suam admittit materia paruitatem: sed omisso vniuersi horas est parua materia ad integrum diuinum officium comparata: Ergo non peccat lethaliter, qui vnicam horam recitare omittit. sic Marchin. tract. 1. de ord. par. 6. cap. 1. 2. diff. 1. 3. num. 4. Sotus l. 1. o. de inst. quæst. 3. art. 6. Probabile

Sect. II. De Præcepto I. Problemata. 49

babile dicit Martin. de S. Ioseph, *Man. Con-*
fer. tom. I. l. 2. tract. 9. de orat. num. 5. citatis Ca-
ra-mueli, & alios.

369 Peccat lethaler. Quia vnius integræ horæ
Peccat lethala, omissione non est levius materia, etiam ad totum
officium comparata. Ceteræ parvitas materiæ
pensanda est non ex integræ hora ad totum re-
liquum officium, sed intra horam eandem.
Nam præceptum recitandi totum officium, &
singulas horas integræ comprehendit. Ita Do-
ctores communiter legendi Diana part. 10.
tract. 16. resol. 28. vbi cum Lezana, & alii as-
serit oppositam sententiam esse improbabili-
lem. Mox refutam Auctores, qui hanc partem
tuentur.

370 Profectò veram vniè hanc sententiam es-
Buc unid se existimò, quam uberioris exponit, indi-
*cam, quæna huiusce omissionis materia cul-*373**
po expon-
guia huius
materia cul-decimam partem vnius horæ, etiam minime,
iam mortale
omissam, esse sufficientem ad mortale. Nata-
confutat.
cap. 25. num. 38. Azot. l. 10. cap. 7. quæst. 3. Villa-
lob. p. 1. tr. 24. diff. 10. n. 1. Maled. 2. 2. tr. 10. c. 2.
dub. 3. & alii putant omissionem tertia partis
vnius horæ minoris culpam lethalem esse. An-
tonin. Diana p. 2. tr. 12. resol. 4. aff. res. Fernan-
dez. Bellachium. Vegam, & Reginaldum ex-
stimat dimidiā partem horæ parvæ esse nota-
bilem. Ceterum probabilitus putarim, omissione
vnius integræ horæ parvæ (non tertiam
aut dimidiā partem eius) culpam mortalem
constituere. Quia pars infra horam parvam mor-
ta dicuntur, ac leuis ad mortale constituen-
do, vnde omnino reiatio Monachæ opinione.
Ita Lessi. l. 2. cap. 7. dub. 9. num. 52. Palau. tom.
2. a. 2. pun. 5. num. 1. Bonac. d. 1. de hor. canon. q.
5. pun. 1. num. 2. Hæc de horis minoribus in-
tellige solum, nam loquendo de maioribus di-
xerim, illam esse partem notabilem, quæ vni
hora minori æquivaleret.

PROBL. XLVIII.

Omittens priuatum recitare Litanias Ro-
gationum diebus, perpetrat, & non
perpetrat mortale pia-
culum.

371 **N**on perpetrat. Quia Pius V. expedit in
Bull. suo Breuiario nouo affixa, vt qui
sequuntur illud recitando priuatum non te-
neantur nisi ad officium maius illius. Ego
non tenentur Litanias tribus diebus ante As-
cessionem, vel die D. Marci recitare. Si Dia-
napart. 2. tract. 12. resol. 4. Carol. Macig. de hor.
canon. cap. 29. Valq. opus. de Benef. cap. 4. §. 1. art.
2. dub. 1. num. 5. 8. Molfet. tom. 1. tract. 1. cap. 1. num.
56. Homoboni. in consultac. ca. sum. consol. 2. p.
5. respon. 24. 4. Machad. l. 2. p. 1. tr. 12. docum. 1.
num. 5. Marchin. t. 2. c. 12. diff. 12.

372 **O**nus tenens Litanias tam in diebus Rogatio-
num, siue fiat processio generalis, siue non, lethale
perpetrat piaulum. Quia hæc diebus
apponuntur Litanæ cum officio maiori, & in
rubrica officij diei præscribuntur. Ita Diana
prudens mutauit sententiam part. 4. tra. 1. 3. re-
sol. 226. Lezana in sum. qq. Regul. cap. 12. num.
Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

23. Palau. tom. 1. d. 2. pun. 2. num. 13. Tan-
ner. 2. 2. d. 5. q. 1. dub. 5. numer. 140. Gauant. ad
Rubr. to. 2. se. 6. cap. 16. numer. 3. Suan. to. 2. de
Relig. l. 4. cap. 25. numer. 7. Bonac. d. 1. de hor. can.
9. 3. pun. 3. numer. 13. Sylvi. in addit. ad Binsfeld.
p. 4. cap. 8. §. 5. Trull. l. 1. Decal. cap. 7. dub.
14. num. 9.

Probabilitus hoc iudico. Quia tribus diebus
Litaniarum ante Ascensionem Breuiarium in-
Hoc probabilitus
dicit iis, qui tenentur officium Canonicum re-
citare, simul Litanias dicere, sicut præcipit
die Commemorationis defunctorum fidelium,
eorum officium celebrare. Tam igitur reus
erit gravis piauli qui Litanias prescriptas
diebus Rogationum omisit, quam qui De-
functorum officium præfata die non recitane-
rit. Sanch. tom. 2. consil. l. 7. cap. 2. dub. 27.
videat in oppositam sententiam aliquantu-
lum inclinare dum ait: Qui sequuntur hoc Bre-
uiarium nouum Pij V. recitando priuatum, non
tenentur regulariter nisi ad solum officium maius.
Quia Pius V. sic expedit in Bulla, que habe-
bit initio Breuiarii. Ideo Leander ex parte
Thomam Sanchez oppositam docere senten-
tiam: in merito quidem: illico enim contra-
riam: assertens, nullum inclinationis huiusce
signum expedit. Dixi (aduicet ille) regulari-
ter, quia tribus diebus Litaniarum ante Ascen-
sionem tenentur omnes, qui tenentur ad horas
sub peccato mortali recitare Litanias. Nec op-
positum docuit me: Gabriel Vasquez (ve Dia-
na aff. ruit) loquitur enim de Litanis, de quibus
Pius V. Motu proprio initio Breuiarii agit,
vi expedit ipse proficitur. At Pius solum in
illo Motu loquitur de Litanis, que in Fe-
riis sexis Quadragesima cum Psalmis Pœ-
nitentialibus dicuntur, vti Gauant, anno-
tauit.

PROBL. XLIX.

Mortale est, & mortale non est Litanias
D. Marci solenni non recitare.

374 **N**on est mortale. Quia licet in fine Bre-
Mortale non
uiarij, vbi ponuntur Psalmi Pœnitentiales,
habetur, vt in die D. Marci Litanæ dicantur: at in Rubrica officij diei id non dici-
tur, vt de Litanis dicendis tribus diebus Rogationum expedit annotatur. Sic Recitiores ali-
qui, quos, prosto nomine refert Sanch. to. 2.
Consil. l. 7. cap. 2. dub. 27. Diana p. 2. tr. 12. resol.
4. Marchin. tr. 2. cap. 12. d. ff. 11. & alii.

375 **M**ortale est. Quia in Rubrica officij diei
S. Marci habetur expedit Litanias eo die re-
citas. Hodie qui non intersunt processioni
Litaniarum, dicant illas priuatum post Matu-
ritum cum suis precibus, & orationibus sine
Psalms pœnitentialibus: etiam si hoc festum
transferatur in aliam diem. Ita Gauant. to. 2.
seit. 6. cap. 16. numer. 3. Sanch. to. 2. Consil. l.
7. c. 2. dub. 27. Tanner. 2. 2. d. 5. q. 1. dub. 5. numer.
140. & alii.

376 **H**oc probabilitus mihi. Miror autem Thomam
Santum suam sententiam dum expone-
basilium.
perpetrat
anno.
E. Brevia

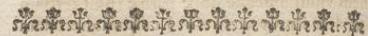
50 Theologiæ Moralis Lib XXVIII.

Breuiarij moneri : cum contrarium evidenter constet. Montueri tamen , hanc obligationem Litanias recitandi die D. Marci , & trium dierum Rogationum procedere in Provincia vel Oppido , vbi sit generalis processio: at vbi non sit , non auderem damnare ad mortalem Litanias omittentes. Quia Rubrica Breuiarij videretur loqui , vbi geruntur Processiones. Mecum Santius *ubis.* & docti iuniores Magistri ab ipso inibi memorati.

Graffi. & alij quos & Me citato , Diana cit. 379
tus afferit , & sequitur.

Ego quidem eandem probabilitatem habere existimo primam sententiam quam habet *Autem n.* illa , quam *Problem. 49.* expressi : eodem enim *solus.*

fundamine utraque nititur. At minime à cōmuni recedendum mihi existimaci officium defunctorum die 2. Novembri esse illius proprium , vt constat ex Kalendario & Martyrologio , vbi nomen , quod Ecclesia tribuit illius die festiuitati est. *Commemoratio Defunctorum.* Ergo officium magis proprium illius diei est Defunctorum officium : nam per nomine festiuitatis explicatur , de qua agi officium debet. Et ideo quando duo signantur officia pro aliquo Die , magis intentum erit ab Ecclesia quo nomini festiuitatis correspondet. Quod in casu nostre probatur. Nam quando Ecclesia dispensavit cum Sacro ordine D. Domini , ut vnum tantum officium in die 2. Novembri diceret , designavit Defunctorum officium reliquo officio de Octaua. Igitur (vi apposite arguit Diana) signum evidens est , officium Defunctorum magis esse illi diei agnatum M onueri Pellizarium *tr. de Monial. cap. 6.* q. 8. numer. 17. alteriusle hand esse improbabile , omittentem officium utrumque die 2. Novembri vnicum patrare peccatum. Quod non improbo , dummodo grauus quidem esse , non abneget.

CAPVT XXVI.

Circumcausas quæ à recitatione Horarum priuata excusat.

PROBL. LI.

Degradatio eximit , & non eximit Clericis à recitandi horas obligatione.

Spirituale impedimentum Censuratum , *l.* 380
licet , excommunicationis , suspensionis , in. Eximiuntur
terdicti , & irregularitatis , non eximere Clerici. *dem.*
cum à recitandi obligatione ex recepta omnium sententia *sept. 1.* vidimus. Quaeferim vero an Degradatio eximat? Eximit quidem. Quia Clericus deponit ab officio , & Beneficio , & ab omni Clericali priuilegio. Sic *Sa v. Hor. n. 2. in edit. complut.*

Minime eximit. Quia non oportet , illam *Non eximuntur.*
ex sua culpa commodum reportare. Ita *Suar. d. 2. de hor. c. c. 28. Bonac. d. 1. de hor. c. a. q. 6. pun. 1. 2.*
¶ 3. Tolet. L. 1. sum. cap. 14. Valent. to. 3. dif. 6. q. 2. pun. 10. §. 7. Lessi. L. 2. cap. 47. dub. 9. Azor. p. 1. l. 1. cap. 3. Valsq. de Benef. c. 4. §. 1. a. 1. dub. 1. 2. & alij communiter.

Existimo , hanc vnicè veram esse sententiam *¶ 32*
contraria mè quia paucum habere probabilitatis. *Hec mihi*
quam quidem Emanuel *Sa non absoluere edo.* *z. m. e. v. n. 1.*
cet , sed in eam inclinat.

PROBL.

ESCOE
Theos P
Tom III
E. L.

377
Non dlin-
guit lethali-
tor.

378
Lethaliter
delinquit.

Non delinquit lethaliter. Quia Pius V. in Bulla Breuiario affixi non obligat ad dicendum Defunctorum officium in Rubricis Breuiario statutis , & absolute loquitur , nec distinguit , nec excipit hoc officium in die 2. Nouembri: At vbi non distinguit , nec nos distingue debemus , l. *Presto ff. de public. in rem ad am. l. Non distinguimus ff. de recept. ar- bur.* Et quia in Rubrica apposita in Breuiario die 2. Nouembri non inueniuntur vlla verba præceptiva obligantia ad dicendum Defunctorum officium ; sed solum ibi dicitur quod *dicto Benedicamus Domino, dicuntur Vespera & defunctorum.* Sicut in Feria 2. post primam Dominicam Q. adagesima dicitur in Rubrica : *Post Vesperas dicuntur Vespera Defunctorum.* Ergo si eadem sunt verba , eadem erit aut obligatio , aut deobligatio. At Rubrica Feria 2. post Dominicam 1. Quadragesima sub mortali non obligat ; cur igitur Rubrica diei 2. Nouembri ad mortale obligabit? Et quia Rubrica apposita Breuiario in die D. Marci , & in diebus Rogationum iuxta opinionem probabilem ad mortale non obligat , ad recitandum Litanias extra chorum , aut Processionem. Ergo neque Rubrica apposita in Breuiario die 2. Nouembri obligabit ad officium Defunctorum recitandum. sic docte & eruditè de more Diana *part. 4. ad calcem tr. 4.* licet ipse non audeat omnino huic menti subscrive. Subscribunt tamen aliqui , quos tacito nomine memorat Mollesi. *tom. 1. sum. tr. 5. cap. 1. n. 57.* & quidam Societatis Iesu Theologus in quadam collatione domestica , vt ipsi Diana testatur est vir gratis admonitum nostra Societatis. Leander etiam *tr. 6. d. 13. q. 33.* Hanc sententiam tribuit Machado , eo quod eam ultimo loco confitnat.

Delinquit lethaliter. Quia die 2. Nouembri Defunctorum officium cum officio maiori apponitur , & prescribitur dicendum in Rubrica , vt officium illius diei proprium. Et quia omnes obligati ad horas Canonicas dicendas , recitant illa die Defunctorum officium : Ergo saltem ex cōfuetudine adest illius dicendi obligatio. Ita Tanner 2. 2. d. 5. *quast. 1. dub. 5. numer. 148.* Palauis *tom. 2. d. 1. punct. 2. num. 1. 3.* Suar. de Relig. *tom. 1. l. 4. cap. 2. 5. num. 8. & 9.* Laym. *l. 4. tract. 1. cap. 5. num. 4.* Sanch. *tom. 2. Conf. l. 7. cap. 2. dub. 27. num. 1.* Trull. *de hor. canon. dub. 2. num. 12.* Armil. Vega. Ioann. Suar. Tolet. Gauant.